МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ

ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

(для освітнього ступеня «Магістр»)

МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

Укладачі: І. О. Білецька, А. Ф. Паладьєва

УМАНЬ
ВІЗАВІ
2021

УДК 811.11(072)
В43

Рецензенти:
Шандрук С. І., доктор педагогічних наук, професор, Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка.
Гембарук А. С., кандидат педагогічних наук, доцент, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

Друкується згідно з ухвалою науково-методичної комісії факультету іноземних мов Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол № 1 від 30.08.2021 року).

В43 Виконання та захист випускної кваліфікаційної роботи (для освітнього ступеня «Магістр» спеціальності 035.041 Філологія. Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська: методичний посібник / уклад.: І. О. Білецька, А. Ф. Паладьєва. Умань: Візаві, 2021. 120 с.

У методичному посібнику систематизовано рекомендації з підготовки, написання, оформлення та захисту випускної кваліфікаційної роботи для здобувачів освітнього ступеня «Магістр» освітньо-професійної програми Філологія. Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська. Даються методичні поради, спрямовані на поліпшення якості робіт такого виду.

УДК 811.11(072)
© Білецька І. О., Паладьєва А. Ф., укладачі, 2021

ЗМІСТ

1. Випускна кваліфікаційна робота як вид наукового дослідження..... 4
2. Основні етапи підготовки до написання випускної кваліфікаційної роботи..... 7
2.1. Вибір, затвердження теми й укладання плану випускної кваліфікаційної роботи..... 7
2.2. Пошуки літературних джерел та обробка фактичного матеріалу за темою дослідження..... 11
2.3. Апробація результатів дослідження..... 17
3. Методологія..... 25
4. Структура та загальні вимоги до оформлення тексту випускної кваліфікаційної роботи..... 41
5. Мова та стиль наукового дослідження..... 58
6. Порядок та процедура захисту випускної кваліфікаційної роботи..... 68
6.1. Попередній захист роботи..... 68
6.2. Підготовка презентації до захисту роботи..... 73
6.3. Процедура прилюдного захисту випускної кваліфікаційної роботи..... 80
6.4. Найбільш поширені помилки при виконанні і захисті випускної кваліфікаційної роботи..... 83

ДОДАТКИ..... 85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ..... 119

1. ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА ЯК ВИД НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

У структурі сучасної вищої школи в Україні магістр – це найвищий освітній ступінь, який є академічним, а не науковим, оскільки відображає передусім рівень підготовки здобувача вищої освіти та свідчить про наявність у нього вмінь і навичок, що притаманні науковому працівнику-початківцю.

Випускна кваліфікаційна (магістерська) робота, якою завершується навчання в магістратурі, є самостійною науково-дослідною роботою, що виконує кваліфікаційну функцію, тобто готується з метою публічного її захисту й отримання освітнього ступеня «магістр».

Згідно чинного Положення про випускні кваліфікаційні роботи в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини (Нова редакція), випускна кваліфікаційна робота (далі – ВКР) є самостійним кваліфікаційним навчально-науковидослідженням здобувача вищої освіти, яке виконується на завершальному етапі навчання в університеті для отримання освітнього ступеня «Молодший бакалавр», «Бакалавр» «Магістр».

Магістр, що здобув на основі освітнього ступеня «Бакалавр» поглиблені спеціальні знання та вміння, повинен мати широку ерудицію, володіти методологією наукового

дослідження, методами отримання, обробки, фіксації наукової інформації.

Випускна кваліфікаційна робота повинна містити науково обґрунтовані теоретичні або експериментальні результати і свідчити про спроможність здобувача освітнього ступеня «Магістр» самостійно проводити наукові дослідження в обраній галузі знань, логічно та аргументовано викладати матеріал дослідження. Основне завдання її автора – продемонструвати рівень своєї наукової кваліфікації, вміння самостійно вести науковий пошук і вирішувати конкретні наукові завдання. ВКР закріплює отриману інформацію у вигляді текстового та ілюстративного матеріалу, в якому упорядковуються накопичені наукові факти. У ній доводиться наукова цінність або практична значущість тих чи інших положень.

У процесі підготовки до виконання, самого написання ВКР освітнього ступеня «Магістр» освітньо-професійної програми Філологія. Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська виникає безліч завдань і проблем, що потребують відповідей та рішень. Адже така робота є самостійним, закінченим науковим дослідженням з проблем лінгвістики; має внутрішню єдність, сукупність теоретичних і практичних положень, висновків і рекомендацій, що виносяться на прилюдний захист. Підготовка, написання та захист ВКР – це перші самостійні

кроки здобувача вищої освіти в наукових дослідженнях обраної галузі науки і від того, наскільки вони будуть професійними, багато в чому залежать майбутні його досягнення у практичній роботі, а за бажанням – і в науковій з наступним отриманням наукового ступеня кандидата наук з відповідної спеціальності.

Зміст роботи повинні складати результати досліджень з теорії та практики у відповідній галузі (у нашому випадку – германської філології); розробку нових методів і методичних підходів до вирішення поставленого завдання.

З огляду на можливі труднощі у процесі підготовки та написання ВКР автори посібника ставили за мету надати кваліфіковані методичні та практичні поради здобувачам освітнього ступеня «Магістр» у ході підготовки, написання тексту роботи, апробації результатів дослідження та прилюдного її захисту.

Посібник розроблено відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини, Положення про Європейську кредитно-трансферну систему навчання в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини, Положення про випускні кваліфікаційні роботи в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини (Нова редакція) та інших нормативно-правових актів.

2. ОСНОВНІ ЕТАПИ ПІДГОТОВКИ ДО НАПИСАННЯ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

2.1. Вибір, затвердження теми й укладання плану випускної кваліфікаційної роботи

Науковий рівень випускної кваліфікаційної роботи повинен відповідати академічному рівню і програмі освіти в магістратурі, що визначає відповідні межі вибору її теми.

Вибір теми ВКР – це надзвичайно важливий етап підготовки, оскільки він спрямовує дослідження здобувача вищої освіти, конкретизує предмет і об'єкт дослідження, формулює його алгоритм, засвідчує рівень наукової і професійної підготовки.

В Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини на факультеті іноземних мов для підготовки випускної кваліфікаційної роботи здобувачів освітнього ступеня «Магістр» освітньо-професійної програми Філологія. Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська за тему обирається одна з актуальних проблем германської філології та перекладознавства.

Тематика ВКР розробляється кафедрою теорії та практики іноземних мов, затверджується вченою радою

факультету іноземних мов та відображає актуальну проблематику сучасних перспективних напрямів розвитку лінгвістичної науки. З метою уникнення академічного плагіату теми робіт поновлюються щороку.

Тема ВКР обирається здобувачем вищої освіти самостійно, відповідно до рекомендованої тематики. Не допускається виконання декількох робіт із однієї теми. При виборі теми ВКР необхідно враховувати:

– особисті наукові інтереси, досвід, свої можливості та здібності;

– наукову спрямованість та можливості кафедри, при якій виконується ВКР;

– актуальність, наукову новизну та практичне значення теми дослідження.

Разом із вибором теми визначається об’єкт, на матеріалах якого буде виконуватися робота.

За роки навчання здобувач вищої освіти виконує певну кількість індивідуальних, курсових робіт, рефератів, набуває відповідних навичок вибору та розкриття теми, тому логічно, коли вибір теми ВКР дає можливість використати свій досвід і продовжити дослідження за темою, яка є поглибленням і конкретизацією раніше проведених академічних видів робіт.

Вибравши тему, здобувач освітнього ступеня «Магістр» пише заяву на ім’я декана факультету іноземних мов, де зазначає її назву і просить призначити йому наукового

керівника. Він зобов’язаний подати заяву, яка підписується виконавцем, науковим керівником, завідувачем кафедри, гарантом освітньої програми та деканом, упродовж першого місяця першого року навчання (див. Додаток А).

Тема ВКР, обрана здобувачем освітнього ступеня «Магістр», та наукове керівництво обговорюються на засіданні науково-методичної комісії факультету іноземних мов і затверджуються наказом ректора університету за поданням декана факультету.

Відповідно до Положення про випускні кваліфікаційні роботи в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини (Нова редакція), до керівництва випускними кваліфікаційними роботами освітнього ступеня «Магістр» (за освітньо-науковою програмою) залучаються науково-педагогічні працівники з науковим ступенем та вченим званням за відповідною та суміжною спеціальністю. За одним науковим керівником може бути закріплено не більше п’яти магістерських робіт.

Науковий керівник надає здобувачу вищої освіти науково-методичну допомогу з питань написання ВКР за наступними напрямами в:

• остаточному редакційному формулюванні теми ВКР;

• розробці концепції та визначенні методики дослідження обраної теми ВКР;

• розробці структури (плану) ВКР, визначенні предмета й об'єкта дослідження;

• розробці індивідуального календарного плану-графіка написання ВКР.

Науковий керівник зобов'язаний:

• проводити наукове консультування здобувача освітнього ступеня «Магістр» в процесі дослідження обраної теми;

• проводити аналіз і контроль організації самостійної роботи магістранта з дослідження обраної теми і написання ВКР;

• проводити оцінку та наукову атестацію результатів дослідження здобувачем вищої освіти теми ВКР;

• написати відгук на підготовлену ВКР, зробити висновок щодо її рекомендації до захисту;

• надавати консультативну допомогу здобувачу освітнього ступеня «Магістр»в його підготовці до захисту ВКР.

Після вибору та узгодження теми ВКР на підставі завдання та календарного плану роботи, розробленого науковим керівником, здобувачем вищої освіти самостійно складається план дослідження та узгоджується з керівником (Додаток Б).

У терміни, визначені науковим керівником, але не

менше одного разу на 2 тижні, виконавець ВКР зобов’язаний звітувати про хід виконання календарного плану роботи.

В окремих випадках можлива зміна або корекція теми ВКР, її плану, заміна наукового керівника. Ці питання вирішуються на засіданні науково-методичної комісії факультету іноземних мов не пізніше, ніж за три місяці до терміну подання роботи до попереднього захисту.

2.2. Пошуки літературних джерел та обробка фактичного матеріалу за темою дослідження

Обрання теми і розробка структури ВКР є підставою для цілеспрямованого пошуку опублікованих літературних джерел, створення власної картотеки чи списку.

Інформаційною базою написання ВКР є:

• наукові публікації у вітчизняних і зарубіжних виданнях;

• звіти про науково-дослідні роботи;

• дисертації;

• офіційні матеріали;

• інтернет-видання тощо.

Велике значення і допомогу здобувачам вищої освіти у пошуках наукових джерел надають інформаційні видання, в

яких міститься оперативна інформація щодо публікацій і суттєвих сторін їхнього змісту.

Бібліографічні видання оперативно інформують щодо наукових публікацій із лінгвістики, які здобувач освітнього ступеня «Магістр» має використовувати для отримання своєчасної інформації щодо нових досягнень науковців і практиків. Такі видання допомагають формувати бібліографічні списки за темою ВКР.

Значну допомогу у пошуках літературних джерел надають реферативні видання, що містять скорочений виклад наукових публікацій і практичних результатів.

Реферативні публікації розміщуються у реферативних журналах, реферативних збірниках, експрес-інформаціях, інформаційних сторінках, Web-сторінках тощо.

При підборі необхідної інформації слід дотримуватися певних правил:

1) Інформація повинна бути актуальною і реально відображати стан об’єкта дослідження в кожен момент часу.

2) Інформація повинна бути достовірною, тобто представлені в науковому документі дані і результати є істинними і правдивими.

3) Інформація має точно відтворювати об’єктивний стан і розвиток об’єкта.

4) Інформація повинна подаватись у такій системі показників, при якій виключається ймовірність протиріч у висновках і неузгодженість первинних і отриманих даних.

5) Інформація повинна бути релевантною, тобто безпосередньо стосуватися теми дослідження.

Робота над дослідженням починається з ознайомлення зі станом обраної проблеми. Адже для її успішної розробки виконавець повинен мати досить повне уявлення про вже наявні розвідки з цієї теми. Для цього підбираються та аналізуються літературні та інші джерела, складається бібліографія. Бібліографія – це перелік опрацьованих документів із зазначенням прізвища та ініціалів автора, назви джерела, місця опублікування, видавництва, року видання, кількості сторінок. Ефективність пошуку інформації залежить в значній мірі від володіння методами її обліку, опрацювання та аналізу.

Пропонується такий порядок опрацювання літературних джерел:

- вивчення літературних джерел з фондів бібліотеки,

- фахових навчальних кабінетів, наукових лабораторій і кафедр університету;

- вивчення фондів інших бібліотек за тематичнимика талогами;

- користування послугами бібліотек з мережі Internet;

- інші джерела за порадою керівника.

Огляд джерел дає змогу визначити новий напрям наукового дослідження, його значення для розвитку науки і практики, актуальність теми. Огляд літературних джерел здійснюється не для запозичення матеріалу, а для осмислення знайденої інформації і вироблення власної концепції, що може стати самостійною публікацією автора. Головною ідеєю аналізу інформації повинно бути обґрунтування актуальності і перспективності своєї наукової роботи.

Слід зауважити, що опрацювання та систематизація літературних джерел відбувається згідно таких загальних правил. Спочатку потрібно ознайомитися з працями, де проблема відображається в цілому (монографіями, підручниками, теоретичними статтями), а потім звернутися до вужчих досліджень (статей про конкретні лінгвістичні дослідження). У той же час вивчення складних джерел (монографій) слід починати лише після опрацювання простіших (підручників), проте аналіз книг передує огляду статей. Отже, спершу вивчають останні дослідження з обраної проблеми, а потім – більш хронологічно віддалені.

Відібрані літературні джерела потрібно ретельно опрацювати. Перш за все, необхідно попередньо ознайомитись зі змістом, вступом (передмовою), анотацією праці. Далі слід переглянути матеріали тих розділів, що стосуються теми дослідження. І якщо переглянуті матеріали

дійсно відповідають науковому інтересу дослідника, то їх необхідно уважно прочитати, критично оцінити прочитане, звертаючи особливу увагу на ідеї й пропозиції щодо вирішення проблемних питань обраної теми, наявність різних точок зору й протиріч. Необхідний матеріал занотовується на окремому аркуші, на якому обов'язково вказується автор та назва джерела, а також номер сторінки, з якої було виписано конкретну інформацію. У подальшому ці дані будуть використані у ВКР при оформленні посилань у тексті.

Як правило, виписують лише найбільш суттєве для книги чи статті і те, що викликає певну професійну цікавість та особистий інтерес. Щоб уникнути повторень, записи треба проводити після ознайомлюючого «швидкого» читання. При швидкому читанні книги можна робити паперові заставки в тих місцях, які здаються особливо цікавими. Практичною рекомендацією є ведення записів лише на одній стороні аркушу. При цьому прискорюється пошук, а систематизація дає можливість робити будь-які вставки в тексті, використовувати записи при підготовці доповідей, наукових статей та ін.

Особливою формою фактичного матеріалу є цитати, тобто дослівний уривок праці, чийсь вислів, що органічно вписуються в текст наукової роботи як підтвердження чи заперечення певної думки. Тут потрібна особлива

старанність, оскільки будь-яка недбалість у виписках даних повертається втратою додаткового часу на уточнення думки автора. Часто буває так, що окремі думки передаються своїми словами без дослівного виписування цитат. Виходячи з їх змісту, автор здійснює аналіз і синтез, будує систему обґрунтованих доказів.

Особливу увагу необхідно приділяти опису бібліографічних матеріалів. Для кожного опрацьованого джерела необхідно оформляти бібліографічну картку, до якої потрібно вносити відомості про автора, повну назву видання, типографську інформацію, рік видання, загальну кількість сторінок, а також місцезнаходження книги – назва бібліотеки чи іншого закладу, де зберігається аналізоване джерело, та шифр книги. Ця інформація стане у нагоді, якщо виникне необхідність повторно переглянути певні праці, наприклад, щоб уточнити цитату, а також при оформленні списку використаних джерел.

Виконавець ВКР повинен класифікувати та групувати оброблені матеріали і формулювати власне бачення та висновки щодо вирішення відповідної наукової проблеми з метою використання своїх критичних обробок літературних джерел під час написання роботи.

Посилання на використання літературних джерел, фактичних і статистичних матеріалів у ВКР обов'язкове.

У процесі збирання теоретичних та практичних матеріалів у здобувача освітнього ступеня «Магістр» накопичується досить великий власний архів із теми ВКР, який доцільно зберігати в окремих файлах із метою його використання при завершальному етапі оформлення роботи та можливості використання у подальшій науковій діяльності.

Сучасні комп'ютеризовані інформаційні та комунікативні системи забезпечують можливість збирання, обробки і зберігання усіх необхідних матеріалів і даних для написання ВКР.

2.3. Апробація результатів дослідження

Результати досліджень повинні бути апробованими здобувачами освітнього ступеня «Маністр» у вигляді 2-3-х публікацій та доповідей на науково-практичних конференціях різного рівня.

Результати наукових досліджень можуть бути опубліковані у збірниках наукових праць, наукових і науково-практичних журналах, збірниках матеріалів конференцій.

Існують **вимоги до написання статей** та підготовки їх до публікування. Періодичні видання здебільшого публікують для авторів свої вимоги до структури й

особливостей оформлення статей. Проте є загальні вимоги, які визначають структуру публікації.

Структура статті, загалом, аналогічна структурі магістерської роботи. План-схема статті, яка містить результати емпіричних досліджень, обсягом 5-6 сторінок комп'ютерного тексту, складається зі вступу, короткого огляду останніх досліджень, постановки цілей та завдань статті, викладу основної частини, висновків та списку використаних джерел.

У *вступі* порушується проблема та коротко висвітлюється її актуальність (6-10 рядків). В *огляді досліджень* цієї проблеми розглядається, здебільшого, останні дані літератури, увага зосереджується на недосліджених або ж суперечливих аспектах. Формулюючи *мету* статті, зазначають, що саме досліджується і з якою метою (*постановка завдання*) (5-10 рядків). *Основний виклад* матеріалу – опис методики дослідження, отриманих результатів та їхній аналіз. Аналітичність основної частини зростає завдяки поданню інформації у формі таблиць, графіків і діаграм. На *завершення* наводяться висновки, можуть бути коротко зазначені перспективи подальших досліджень цієї проблеми. *У списку використаних джерел* подають лише ті, на які є посилання у статті. Список

оформляють в алфавітному порядку або порядку подання в тексті.

Дещо іншу структуру мають статті, присвячені огляду літератури з певної проблеми. Структура оглядової статті складається зі вступу, основної частини, висновків та списку використаних джерел.

У *вступі* висвітлюється актуальність досліджуваної проблеми, її соціально-економічне та наукове значення. *Основна частина* охоплює огляд літератури, де у формі полеміки розглядаються різні погляди на цю проблему та дискутуються результати досліджень, відомі з літератури. Закінчення статті у формі *висновків* формулює головні проблемні питання досліджуваної теми та можливі напрями і методи її вивчення. *Список джерел статті* оформляють аналогічно Списку літератури до магістерської роботи.

Іншим варіантом апробації результатів випускної кваліфікаційної роботи є **тези доповідей** на конференціях різного рівня. У ході їх підготовки і написання також дотримуються певних вимог:

- *Тема* тез має відповідати тематиці вашого наукового дослідження і конференції та містити щось нове. Вона має бути в міру вузькою. Автор зазвичай розривається між прагненням викласти глобальні висновки та необхідністю наводити конкретні приклади. У поганих тезах

конкретні приклади або відсутні, або згадуються побіжно. У гарних тезах глобальні висновки виконуються на основі аналізу конкретних прикладів. Виклад глобальних ідей без конкретного аналізу виглядає бездоказовим. Аналіз матеріалу без загальної ідеї виглядає шкільним переліченням фактів.

- *Назва.* Не бійтеся конкретних і простих назв. Не варто намагатися передати у назві весь перший абзац своєї роботи. Із гарної назви відразу зрозуміло, про що піде мова. Вона повинна відповідати змісту.

- *Структура. Вступ.* Найважче – це перше речення роботи. У ньому потрібно відповістити на просте запитання: «Чому те, що я буду писати далі, важливо». Зазвичай пишуть про те, що така-то проблема є важливою, тому що про неї мало хто писав. Або писали дуже багато відомих учених, але ви в ній побачили те, чого не бачили вони. Або застосували відомий метод на невідомих об'єктах і одержали значимі результати. Значимі – тобто такі, що відрізняються від звичайних і здатні вплинути на подальший розвиток гіпотези. Це називається «наукова новизна». Роботи без наукової новизни є рефератами. Тобто якщо ви просто перерахували, які бувають точки зору на якусь проблему в різних учених, – це погано. Якщо вам вдалося якось їх систематизувати, виділити закономірності, описати причини – уже краще, є елемент самостійної роботи. Але така

робота однаково програє роботі, у якій є самостійне дослідження матеріалу.

Не бійтеся позначити у вступі, що саме ви збираєтеся робити: «У наших тезах ми розглянемо», «Наша робота присвячена» тощо.

Вступ у тезах не має перевищувати 1 абзацу і не повинен містити зміст усіх робіт, які були коли-небудь написані на вашу тему. Невдалий вступ – те, що займає дві третини усього тексту та містить загальні слова про важливість тієї конкретної науки, якою ви займаєтеся. Тобто, вступ має бути чітким, конкретним і маленьким.

Текст тез повинен бути чітко структурованим, положення – підкріплені прикладами, приклади – їх аналізом. Не зловживайте прикладами: на кожне положення досить 1-2.

Загальний висновок повинен підсумувати висновки, зроблені на підставі аналізу прикладів або відповідати на запитання «Чому це все важливо». Іноді говорять, що висновок – це вступ, написаний іншими словами та у минулому часі (тобто «У нашій роботі ми розглянемо...» – «Таким чином, ми розглянули... довели... обґрунтували... проаналізували... тощо»). У висновку не має бути нових положень або прикладів: воно підбиває підсумок уже написаній роботі.

- *Оформлення.* Прописна істина: у всіх цитат має бути

зазначене джерело. Джерело цитати обов'язково включає номер тієї сторінки тієї книги, звідки вона взята. Потрібно вказати й назву, і том, і рік його видання, і номер сторінки.

Текст, процитований без лапок і посилань, є украденим текстом. Тобто це плагіат.

Якщо об'єм тез – 2 сторінки, то бібліографія не повинна займати навіть половину сторінки. Обмежтеся 1-2 найважливішими.

Під час укладення списку використаних джерел у наукових статтях чи тезах доповідей виконавець повинен звертати увагу, за якими правилами бібліографічного опису він повинен бути оформлений, оскільки вони можуть різнитися в залежності від вимог періодичного видання чи інформаційного листа конференції. Останнім часом спостерігається тенденція до оформлення літератури з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015. Нведемо найбільш поширені випадки:

Один автор

Ніколенко А. Г. Лексикологія англійської мови – теорія і практика. Вінниця: Нова Книга, 2007. 528 с.

Два і більше авторів

Жлуктенко Ю. О., Яворська Т. А. Вступ до германського мовознавства: підручник. Київ: Головне видавництво видавничого об'єднання «Вища школа», 1986. 231 с.

Дисертація

Зацний Ю. А. Розвиток словникового складу англійської в 80-ті – 90-ті роки століття: дис. … докт. філол. наук: 10.02.04. Запоріжжя, 2000.

Автореферат дисертації

Клименко О. Л. Поповнення словникового складу сучасної англійської мови з нелітературних підсистем: автореф. дис. … канд. філол. наук: 10.02.04. Запоріжжя, 1989. 26 с.

Стаття із журналу, збірника

Євченко В. В. Writing and Literary Activity in the Vernacular in Anglo-Saxon England. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. Вип. 5. 2013. С. 177-190.

Матеріали конференції

Білецька І. О. Семантична деривація в сучасній політичній термінології. *Іноземна мова у професійній підготовці спеціалістів: проблеми та стратегії:* збірник тез доповідей ІІІ Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Кропивницький, 15 лют. 2019). Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2019. С. 15–17.

Електронний ресурс

Білецька І. О**.** Метафора та порівняння в публіцистичних текстах культурної тематики. *Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації:* матеріали XXII Міжнародної наукової інтернет-конференції (Переяслав-

Хмельницький, 28 лютого 2017). Переяслав-Хмельницький, 2017. URL: http://confscience.webnode.ru

Принципи публічного ділового спілкування

Метою публічних виступів є передавання інформації, знань, оцінок та вражень. Найпоширеніші жанри публічних виступів: доповідь, промова, лекція, виступ у дискусії.

Доповідь – це значний за обсягом документ, призначений для усного виголошення, який обов'язково містить певні висновки і пропозиції. Текст доповіді може бути предметом обговорення, зазнавати критики, доповнюватися новими положеннями тощо. Структура доповіді: вступ; основна частина; висновок.

У вступі потрібно визначити тему, вказати актуальність проблеми, сформулювати мету доповіді, викласти історію питання.

В основній частині – подати характеристику проблеми (виділити основний аспект проблеми, а потім – основні положення, які детально і послідовно проаналізувати).

Висновки мають бути чіткими, лаконічними.

Виступ у дискусії – це лаконічний (до 2-5 хв.), чітко аргументований виклад певного погляду на проблему. Виступ найчастіше є спонтанною мовною реакцією на щойно почуте на семінарі, науковій конференції тощо. Полемічність,

стислість, точність і чіткість формулювання – основні риси виступу.

Під час публічного виступу необхідноговорити чітко, зрозуміло і переконливо. Щоб виступ був успішним, потрібно:

- підготуватися до виступу заздалегідь, продумати структуру і зміст, скласти план, дібрати приклади, опрацювати літературу з обраної теми;

- продуматилогіку виступу, аргументацію висновків;

- розрахувати час виступу, щоб вкластися в регламент конференції;

- під час виголошення доповіді почуватися впевнено, не поспішати, говорити спокійно;

- не вживати надто довгих речень;

- використовувати мультимедійні засоби для візуалізації інформації.

3. МЕТОДОЛОГІЯ

Метод (від гр. méthodos – шлях дослідження) кваліфікується у широкому розумінні як спосіб організації пізнавальної й дослідницької діяльності науковця з метою вивчення явищ і закономірностей певного об’єкта науки; або у більш звуженому значенні як система процедур вивчення об’єкта дослідження та / або перевірки отриманих

результатів. У другому значенні метод здебільшого ототожнюється з терміном «методика».

Метод має певні процедури дослідження, які називають **прийомами** (наприклад, прийомом компонентного аналізу може бути дистрибутивний аналіз, аналіз опозицій, процедура членування словникових дефініцій тощо; прийомом концептуального аналізу може бути етимологічний, зіставний, морфемний аналіз). Прийом може мати статус методу залежно від забезпечення ним конкретного результату дослідження. Якщо процедура є лише етапом іншого методу як системи, спрямованої на досягнення запрограмованого результату, вона кваліфікується як прийом.

Щодо диференціації методів як способів дослідницької діяльності, то у мовознавстві їх поділяють на **загальні**, які є дослідницькими операціями з явищами об’єктів будь-якої науки, та **лінгвістичні**, що застосовуються саме в лінгвістиці з метою вивчення її об’єкта та предмета.

До **загальних методів** належать: спостереження, індукція, дедукція, гіпотеза, аналіз, синтез, таксономія, порівняння, формалізація, ідеалізація, експеримент, фальсифікація, моделювання тощо.

Спостереження є цілеспрямованим сприйняттям, зумовленим завданням пізнавальної діяльності, головною умовою якого є максимальна об’єктивність, що

контролюється шляхом повторного спостереження або застосуванням інших методів.

Одним із різновидів спостереження є *інтроспекція* – самоспостереження. У лінгвістиці самоспостереження на підставі інтуїції дослідника є доволі поширеним і найбільш простим шляхом перевірки гіпотез, однак головним недоліком інтроспекції є її суб'єктивність, що може призвести до неправильної оціни досліджуваних фактів.

Індукція – метод узагальнення результатів окремих конкретних спостережень й експериментів (шлях від конкретного, одиничного до загального). У мовознавчих дослідженнях індуктивні методи застосовуються при створенні різних класифікацій мовних явищ, вивченні синкретизму, універсалій, типології та характерології мов.

Дедукція є методом переходу від загальних тверджень до конкретного умовиводу, знань про одиничне, що перебувають у логічних відношеннях слідування. У лінгвістиці дедуктивні методи використовуються щодо встановлення статусу різних мовних одиниць, належності їх до певної частини мови, розряду, категорії за умови визначення загальної кваліфікації ознак статусу, частини мови, розряду, категорії тощо.

Гіпотеза – побудова припущення щодо ознак, закономірностей, способів існування досліджуваного об'єкта. Вона є варіантом можливого розв'язання проблеми,

висувається апріорно й потребує перевірки та підтвердження. Подальший аналіз проблеми підтверджує гіпотезу, перетворюючи її на наукову теорію, або спростовує її, хоча існують гіпотези, які не можна підтвердити чи спростувати. Вони так і залишаються гіпотезами (наприклад, гіпотези походження мови).

Аналіз як загальнонауковий метод передбачає розділення цілого на частини й опис кожної з частин і зв'язків між ними.

Синтез – поєднання частин у цілісну систему.

Таксономія є методом класифікації досліджуваних явищ і передбачає їхню диференціацію відповідно до принципів двозначної логіки за єдиним параметром. Класифікації можуть мати різні параметри. У такому випадку кожне явище матиме набір ознак, кожна з яких представлятиме лише один параметр диференціації, тобто скільки висунуто параметрів класифікації, стільки встановлюється диференціацій. За умови використання принципів багатозначної логіки кожна одиниця таксономії має комбінаторику ознак, причому деякі з них визначаються за принципом наявності/відсутності.

Порівняння використовується з метою вияву спільних і специфічних ознак двох явищ, розбіжностей між ними за певними параметрами. У мовознавстві порівняння є базою порівняльно-історичного, зіставного, типологічного та інших методів.

Формалізація як загальнонауковий метод ґрунтується на встановленні відповідності досліджуваних об’єктів, їхніх ознак і відношень до сталих, добре доступних для огляду й можливих для ототожнення матеріальних конструкцій, які дають змогу виявити й фіксувати сутнісні особливості предмета вивчення. Формалізація передбачає використання метамови опису. У мовознавстві такими метамовами є мови формальної логіки, мова семантичного запису, різні типи мови думки, зокрема, пропозиційна, фреймова, ситуаційного представлення тощо.

Ідеалізація є процесом мисленнєвого творення ідеалізованих об’єктів на підставі припущення тотожності ідеальної моделі й реального зразка, формулювання ідеалізованих припущень. Вона представляє результат пізнавальної діяльності дійсного стану речей і є важливим засобом створення наукових теорій. У мовознавстві результатом ідеалізації є моделі семіозису, знака, комунікативної ситуації, дискурсу тощо.

Експеримент передбачає емпіричну перевірку гіпотези на практиці, розв’язання проблеми дослідним шляхом на підставі анкетування, опитування, вимірювання, статистичного аналізу й обробки отриманих результатів. У мовознавстві широко застосовується асоціативний експеримент, різні методики експериментальних фонетичних, психолінгвістичних, нейролінгвістичних

досліджень.

Фальсифікація полягає в навмисному висуненні хибної гіпотези для встановлення об’єктивних закономірностей або взагалі доведення хибності гіпотези шляхом її емпіричної перевірки, адже гіпотеза повинна припускати можливість свого спростування.

Моделювання є сукупністю ідеалізації й абстрагування, аналізу й синтезу з метою мисленнєвого й формалізованого представлення об’єктів (оригіналів) дослідження та вивчення на підставі цього представлення відповідних явищ, ознак, процесів, зв’язків, передбачення та з’ясування закономірностей існування й функціонування об’єктів. Моделювання застосовується за умови неможливості чи ускладненості дослідження оригіналів у природному середовищі для визначення їхніх характеристик, оптимізації управління й користування об’єктами, для перевірки гіпотез тощо. Моделлю є будь-яка система, що має мисленнєве представлення, матеріально реалізується і має здатність заміщати об’єкт дослідження так, щоб його вивчення надало нову інформацію про цей об’єкт.

Лінгвістичні методи використовуються з метою дослідження мови, продуктів мовлення та мовленнєвої діяльності, є спеціальними і мають власну специфіку, на відміну від методів інших наук.

Найбільш загальними лінгвістичними методами, які

можна назвати парадигмальними, оскільки вони позначили зміну домінанти наукових парадигм, є порівняльно-історичний, структурний, функціональний і конструктивний. Кожний із цих методів має розгалужену систему прийомів дослідження й опису мови.

Окремими методами мовознавства (міжпарадигмальними) можна вважати такі, що ґрунтуються на поєднанні методологічних засад парадигмальних методів, однак, виокремлюються за специфікою процедур чи за загальним підходом до аналізу мовних явищ. Так, типологічний і зіставний методи перенесли процедури порівняння на зіставлення різних мов у розрізі синхронії, властивої структурним методам, тобто виникли на межі двох наукових парадигм. Описовий метод можна віднести як до структурних, так і до функціональних методів за принципом синхронічного опису. Розглянемо два перших різновиди:

Порівняльно-історичний метод є сукупністю операцій реконструкції походження мов від прамов, установлення еволюційних змін і закономірностей розвитку споріднених мов шляхом їхнього порівняння на різних етапах формування. Він застосовує процедури встановлення спорідненості мов, порівняння мовних фактів у споріднених мовах, реконструкції праформ відповідної прамови, вияву законів мовного розвитку, зважаючи на закономірний еволюційний характер мовних змін.

Прийомами порівняльно-історичного методу вважаються *внутрішня та зовнішня реконструкція***.** Перша спрямована на відновлення попереднього стану мови, звукових, морфологічних форм, лексем тощо; на інвентаризацію варіантів різних підсистем мови, на класифікацію їх за давністю виникнення на підставі показників лише однієї мови, взятої у її синхронному стані, тобто процедури внутрішньої реконструкції ґрунтуються на принципах системності і синхронії, властивих структуралістській парадигмі. Кінцевою метою внутрішньої реконструкції є відтворення історії розвитку певної мови. Їй протиставлена зовнішня реконструкція, яка сприяє відновленню попереднього стану мови шляхом зіставлення генетично споріднених мов. У межах цього методу застосовуються також методики відносної хронології, що полягають у встановленні хронологічної послідовності зміни мовних явищ; і лінгвогеографічна (ареальна), що може надати пояснення історичним фактам шляхом картографування поширення певних мовних явищ у відповідних регіонах.

Методика лінгвогеографії передбачає визначення меж і регіону функціонування діалектів і мов й інтерпретації просторового поширення мовних явищ на підставі позначення їх на географічній карті. Ця методика застосовується й ареальною лінгвістикою – маргінальною

галуззю на межі соціолінгвістики й зіставного мовознавства, яка вивчає територіальне поширення певних мовних явищ різних рівнів, їхню міжмовну й міждіалектну взаємодію і фіксує ці закономірності шляхом картографуванням. Лінгвогеографічний метод спрямований на: 1) ареальну характеристику особливостей мов і діалектів, що взаємодіють у певному регіоні; 2) установлення й опис закономірностей мовних контактів; 3) дослідження типологічних корелятів мов, що взаємодіють у певному регіоні чи в межах мовних союзів; 4) побудову теорії мовних союзів; 5) визначення ролі субстратів в ареальних зв'язках; 6) аналіз мовної інтерференції й атракції у мовах, що територіально межують; 7) діахронічну характеристику діалектів прамов, опис процесів архаїзації та неологізації в контактних мовах тощо.

Етапами лінгвогеографічного методу є: 1) постановка мети; 2) складання питальника відповідно до завдань дослідження; 3) анкетний чи польовий збір матеріалу; 4) картографування зібраного й систематизованого матеріалу; 5) інтерпретація зафіксованих на карті результатів. Карти із зафіксованими матеріалами ареальних досліджень названі лінгвістичними або діалектними атласами.

Структурний метод як головний спосіб аналізу мови у структуралістській парадигмі представлений

різноманітними методиками синхронного аналізу мовних явищ як варіантів складників системи мови – інваріантів, які перебувають у жорстко детермінованій внутрішній ієрархії відношень. Він служить пізнанню внутрішньої організації мови як системи із притаманними їй інваріантними елементами, що в мовленні співвідносяться з регламентованими конкретними реалізаціями; відношеннями між елементами, які впорядковують елементи в ієрархію мовних рівнів.

Найбільш дієвими й поширеними в сучасних дослідженнях є структурні методики: 1) *опозиційного аналізу*; 2) *дистрибутивного аналізу*, спрямованого на встановлення характеристик і функціональних властивостей мовної одиниці на підставі її оточення (дистрибуції), представленого одиницями того самого рівня мовної системи; 3) *трансформаційного аналізу*; 4) *аналізу безпосередніх складників*; 5) *компонентного аналізу*, метою якого є встановлення структури значення слова як певним чином організованої сукупності елементарних змістовних одиниць – сем (семантичних множників); 6) *комутації*; 7) *ланцюжкового аналізу*, що передбачає дослідження лінійних синтаксичних структур, представлених ядерними конструкціями і право- й лівобічними поширювачами – багатокомпонентними ланцюжками, членованими на інші елементарні одиниці.

Опозиційний аналіз застосовується при дослідженні системних явищ мови на різних рівнях, що служить для виділення різних класів мовних одиниць, визначення таксономії цих одиниць на підставі їхньої семантично релевантної розбіжності за однією диференційною ознакою при схожості інших, тобто опозиції.

Методика трансформаційного аналізу спрямована на вияв схожості й відмінності між синтаксичними конструкціями шляхом установлення правил перетворення їхніх ядерних структур і набору таких трансформацій за умови збереження лексичного складу конструкцій і синтаксичних зв'язків їхніх складників. Трансформаційний аналіз застосовується у словотворі при встановленні твірних дефініцій (синтагм, речень) слів за умови синтактикоподібності деривaційних процесів; у лексичній семантиці – для розмежування нюансів значень слів; у граматичній семантиці – для характеристики на підставі трансформаційного потенціалу морфологічних і семантичних ознак лексем, належності їх до певних класів і розрядів; у прикладній лінгвістиці, зокрема, у машинному перекладі тощо.

Методика безпосередніх складників є сукупністю процедур представлення синтаксичної структури словосполучення або речення у вигляді розкладення цілого на його складники, компоненти яких також можуть бути

розкладені на компоненти до рівня кінцевих складників. Із цією метою застосовується побудова дерева залежностей складників цілого або запис за допомогою дужок й індексів. Результатом кожного кроку членування є виокремлення бінарної конструкції, компонентами якої є ядро (головний елемент) і маргінал (залежний елемент), що узгоджується із загальними правилами синтаксичної будови, хоч нерідко важко обмежитися бінарною структурою (у випадках сурядних зв'язків і багатокомпонентного підрядного зв'язку). Методика безпосередніх складників репрезентує речення шляхом виділення двох домінантних вершин (ядерної структури): імені й дієслова, – які мають власні групи залежностей подібно до групи підмета та присудка в реченні. Ця методика передбачає встановлення правил згортки до межі ядерної одиниці або розгортки синтаксичних конструкцій, що було використане у формальних моделях мови, трансформаційній граматиці, математичній лінгвістиці, автоматичному перекладі тощо.

Методика комутації є процедурою структурного аналізу, спрямованою на встановлення інваріантів мовних одиниць і розмежування їх із варіантами шляхом взаємної підстановки зі зміною в плані змісту або форми на підставі парадигматичного співвідношення між одиницями планів вираження та змісту двох знаків мови. Комутація є таким відношенням між двома знаками мови, при якому одиниці

їхнього плану змісту перебувають у такій самій відповідності, як одиниці плану вираження цих одиниць (наприклад, комутаційними є відношення між інваріантами фонем у словах *біль* і *сіль*, адже вони мають невідповідність як у плані форми, так і у плані змісту, а слова *роль* і застар. *роля* є варіантами, що не комутують, оскільки мають різні плани форми й однаковий план змісту).

Функціональний метод, розроблений у межах прагматичної парадигми, передбачає дослідження мови в дії, у процесі функціонування з огляду на цілеспрямовану природу мовних одиниць і явищ. Цей метод застосовує методики моделювання функціонально-семантичних полів, контекстуально-інтерпретаційного аналізу тексту, прагматичного й конверсаційного аналізу, аналізу дискурсу, діалогічної інтерпретації тексту тощо.

Конструктивний метод також є загальним методом лінгвістики, що передбачає побудову й конструювання об’єкта дослідження у вигляді спрощеної, гіпотетичної абстрактної схеми. У лінгвістичній семантиці застосовуються конструктивні методики інтерпретації значення за допомогою визначення елементарних складників і зв’язків між ними (семантичних графів), прийомів комбінаторики слів, семантичних примітивів, моделей когнітивної семантики. У лінгвістиці тексту, теорії комунікації, перекладознавстві конструктивні методи застосовуються

при моделюванні тексту, комунікативної ситуації, ситуації перекладу тощо.

Метою *типологічного* методу є диференціація мов світу залежно від їхніх структурних, граматичних і функціональних рис безвідносно до генетичної спорідненості. Головним принципом типологічного методу є порівняння як установлення схожості й розбіжностей між мовами. Базовим поняттям такої диференціації є тип мови, що передбачає сукупність певних семантико-граматичних характеристик за умови домінування найбільш загальної й імплікації інших. Шляхом типологічного методу здійснюється аналіз синхронічного стану мов незалежно від їхньої генетичної спорідненості чи віддаленості. Між порівняльно-історичним і типологічним методом наявні відповідні розбіжності: 1) перший вивчає лише споріднені мови, другий – споріднені й неспоріднені; 2) перший зіставляє мовні явища, пов’язані матеріально й генетично, другий порівнює категорії, пов’язані спільністю структури, типу відношень, спільністю функцій; 3) перший корелює із планом діахронії, а другий є переважно синхронічним, хоч може бути й діахронічним. На відміну від зіставного методу, типологічний не обмежується зіставленням двох мов, а простежує типологічні особливості багатьох мов і має метою створення типологічної класифікації мов світу.

Зіставний метод як головний метод контрактивної

лінгвістики спрямований на вияв спільних і специфічних рис зіставлюваних мов на всіх рівнях і в мовленні, тексті за принципом синхронії. Заставний метод застосовується з різною метою: поглиблення знань про одну з мов на тлі другої, вияву особливостей взаємодії мов у процесі оволодіння другою мовою, встановлення характерологічних рис сімей і груп мов, прогнозування інтерференції мов, визначення оптимальних засобів оволодіння іншою мовою тощо. Об'єктом зіставного аналізу можуть бути фонеми, склади, лексичні одиниці, граматичні категорії, номінативні структури, синтаксичні конструкції, тексти.

Зіставний метод ґрунтується на загальному механізмі порівняння двох мов. Методики зіставлення різноманітні. Так, фонетичний рівень зіставлення мов оперує особливостями артикуляційної бази мов і списком диференційних ознак фонем. Генеративна граматика пропонує як еталон зіставлення глибинні структури, сформовані за універсальними правилами вродженої бази лінгвістичних знань. Порівняння на основі цих структур поверхневих структур у двох мовах дає змогу встановити властиві цим мовам правила трансформації й обмеження на них. На словотворчому рівні пропонуються критерії словотвірних типів, формантів, ономасіологічної структури, внутрішньої форми. На лексичному рівні широко застосовується як критерій компонентний склад значень

порівнюваних еквівалентів.

Описовий метод є сукупністю процедур інвентаризації, таксономії й інтерпретації досліджуваних мовних явищ на певному етапі розвитку мови (у синхронії). Однак описовий метод виокремлюється не всіма лінгвістами, оскільки опис структур, ознак мовних одиниць і характеристик мовних явищ застосовується і в інших методах. Узагалі-то описовий метод вважається, як і структурний, альтернативним порівняльно-історичному як метод синхронного аналізу, однак за процедурами опису його можна віднести до різних методів залежно від класифікаційного параметра. Мовознавці подають описовий метод як послідовність етапів: 1) виділення одиниць аналізу (інвентаризації); 2) членування виділених одиниць на менші складові одиниці (сегментації); 3) класифікації одиниць (таксономії); 4) вияву ознак груп таксономії (інтерпретації). Ці етапи властиві і структурному методу, тому описовий метод не виділяється нами окремо, хоч може мати право на існування, як здається, не лише у структурній парадигмі.

Описовий метод застосовує прийоми внутрішньої й зовнішньої інтерпретації. *Внутрішня інтерпретація* передбачає класифікацію досліджуваних одиниць за певною матрицею параметрів (наприклад, таксономія морфем за місцем і роллю у слові, за представленістю, за участю у слово-й формотворенні, за продуктивністю й частотністю);

парадигматичну методику, що розглядає парадигматичні зв’язки одиниці, зокрема, її опозиції; синтагматичну методику, яка вивчає сполучуваність одиниці і т. ін.

Зовнішня інтерпретація демонструє зв’язки мовної одиниці з позначеною нею реалією, категоріями свідомості, мислення, психічними функціями, вищою нервовою діяльністю людини, сферою й ареалом уживання, ситуацією позначення тощо. Мовознавці розглядають такі прийоми зовнішньої інтерпретації, як референційне співвіднесення, формування тематичних груп, логіко-психологічні, варіантно-мовні, ареальні, артикуляційно-акустичні тощо, хоча їх виділення є непослідовним і потребує окремих методологічних розвідок. До зовнішньої інтерпретації віднесені і прийоми міжрівневої інтерпретації, які встановлюють можливості застосування одиниць одного рівня мови до опису одиниць й явищ іншого (наприклад, словотвірні одиниці використовуються при морфологічному описі, словоформи й частини мови при аналізі синтаксичних одиниць). Описовий метод став підґрунтям для створення граматик мови, тлумачних, антонімічних, синонімічних, фразеологічних, орфографічних й ін. словників, різних теорій знакової природи мови, її зв’язків із суспільством, мисленням.

4. СТРУКТУРА ТА ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ТЕКСТУ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Випускна кваліфікаційна робота виконується державною мовою з урахуванням орфографічних, пунктуаційних та стилістичних норм.

ВКР виконується за допомогою комп'ютера в текстовому редакторі Word (кегль 14, шрифт Time New Roman, звичайний, інтервал 1,5). Поля: верхнє – 20 мм; нижнє – 20 мм; ліве – 30 мм; праве – 10-15 мм. Робота друкується на папері формату А4, використовуючи одну сторону листа і подається у переплетеному вигляді.

Обсяг основного тексту (без додатків та списку використаних джерел) ВКР для освітнього ступеня «Магістр» за освітньо-професійною програмою складає 65-80 сторінок друкованого тексту.

Робота обов'язково повинна містити власне емпіричне дослідження автора.

Співвідношення теоретичної і практичної частини: 40 % тексту повинна становити теоретична частина, 60 % – опис емпіричного дослідження.

В основному обсязі ВКР вступ та висновки займають не менше 10 %, решту займає текст розділів.

Випускна кваліфікаційна робота повинна містити:

– титульний аркуш;

– зміст;

– перелік умовних позначень, скорочень і термінів (за необхідності);

– вступ;

– основну частину (розділи та підрозділи);

– висновки;

– список використаних джерел;

– додатки (за необхідності).

Усі структурні елементи роботи розпочинаються з нової сторінки.

Титульний аркуш ВКР містить: найменування закладу вищої освіти (Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини), де виконана робота; назву факультету, кафедри; вид роботи відповідно до освітнього ступеня; тему роботи; прізвище, ім'я, по батькові автора; науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові наукового керівника; науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові рецензента, місто і рік виконання (див. Додаток Г).

Зміст подають на початку роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок усіх структурних частин: вступу, розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовок), висновків, списку використаних джерел та додатків (див. Додаток Д).

Перелік умовних позначень, символів, скорочень і

термінів може бути поданий у роботі (якщо вжита специфічна термінологія, а також використано маловідомі скорочення, нові символи, позначення тощо) у вигляді окремого списку, який розміщують перед вступом або після змісту.

Перелік необхідно друкувати двома колонками, в яких зліва за абеткою наводять позначення, а справа – їхню детальну розшифровку.

Якщо в роботі спеціальні терміни, скорочення, символи, позначення повторюються менше трьох разів, перелік не складають, а їх розшифровку наводять у тексті при першому згадуванні.

Вступ розкриває сутність і стан наукової проблеми та її значущість, підстави і вихідні дані для розробки теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження.

Далі подають загальну характеристику ВКР у рекомендованій нижче послідовності:

- актуальність проблеми, що досліджується;
- мета;
- завдання;
- об’єкт;
- предмет;
- методи дослідження;
- ілюстративний матеріал;
- теоретичне та практичне значення значення;

- апробація дослідження;

- публікації автора за темою дослідження;

- структура роботи (див. Додаток Ж).

Основна частина магістерської роботи складається з розділів (від 2 до 3), підрозділів, які, в свою чергу, можуть мати пункти. Кожний розділ починають із нової сторінки.

У розділах основної частини подають:

- огляд літератури за темою і вибір напрямів досліджень;

- виклад загальної методики і основних методів досліджень;

- аналіз і узагальнення результатів досліджень.

В огляді літератури магістрант окреслює основні етапи розвитку наукової думки за своєю проблемою. Бажано закінчити цей розділ коротким резюме щодо необхідності проведення досліджень за конкретною тематикою.

У другому розділі, як правило, розкривається методика та результати дослідної роботи (вказують на базі якого ілюстративного матеріалу було проведено дослідження, його результати).

У наступних розділах із вичерпною повнотою викладають результати власних досліджень.

Висновки розміщують на окремій сторінці. У них наводяться основні результати дослідження, представлені відповідно до поставлених завдань. Рекомендований обсяг

висновків – 2-3 сторінки.

Список використаних джерел містить усі джерела інформації, що використовувалися при написанні магістерської роботи. Бібліографічний опис складають в алфавітному порядку, виписуючи дані з каталогу або бібліографічного покажчика. Список повинен містити не менше 60 найменувань, серед яких мінімум 10 – іноземною мовою.

Додатки. До додатків включають допоміжний матеріал, який сприятиме кращому сприйманню роботи: таблиці допоміжних цифрових даних, інструкції і методики, ілюстрації, діаграми допоміжного характеру.

Заголовки структурних частин випускної кваліфікаційної роботи «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами по центру стрічки (наприклад, РОЗДІЛ 1, РОЗДІЛ 2). Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку (наприклад, 1.1., 1.2.; 2.1.), далі йде назва підрозділу. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного

відступу в розрядці в підбір до тексту. В кінці заголовка, надрукованого в підбір до тексту, ставиться крапка (див. Додаток З).

Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. В кінці номера повинна стояти крапка, наприклад: 1.3.2. (другий пункт третього підрозділу першого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок пункту. Пункт може не мати заголовка.

Підпункти нумерують у межах кожного пункту за такими ж правилами, як пункти.

Відстань між заголовком (за виключенням заголовка пункту) та текстом повинна дорівнювати 3-4 інтервалам.

Кожен розділ роботи треба починати з нової сторінки.

Першою сторінкою є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок роботи. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Правила подання ілюстрацій (див. Додаток Н)

Кожна ілюстрація повинна відповідати тексту, а текст – ілюстрації (креслення, рисунки, графіки, схеми, діаграми, фотознімки), для цього вони розміщуються в роботі безпосередньо після тексту, де згадуються вперше, або на наступній сторінці.

Усі ілюстрації в ВКР повинні бути пронумеровані. Нумерація їх звичайно буває наскрізною у межах розділу. Наприклад, Рис. 1.2 – другий рисунок першого розділу.

У тексті на ілюстрації робляться посилання, що містять порядкові номери, під якими ілюстрації розміщені в роботі. Не слід оформляти посилання як самостійні фрази, у яких лише повторюється те, що утримується в підписі. У тому місці, де мова йде про тему, пов'язану з ілюстрацією, і де читача потрібно відіслати до неї, поміщають посилання або у вигляді ув'язненого в круглі дужки вираження: (рис. 1.3), або у вигляді звороту типу: «...як це видно на рис. 1.3» або «...як це видно з рис. 1.3».

Кожну ілюстрацію необхідно супроводити підписом, який повинен відповідати основному текстові й самій ілюстрації.

Підпис під ілюстрацією звичайно має три основних елементи:

* найменування графічного сюжету, що позначається скороченим словом: Рис.;
* порядковий номер ілюстрації, що вказується без знака номера арабськими цифрами (1.1, 2.3, 3.2);
* тематичний заголовок ілюстрації, що містить текст із характеристикою зображуваного в найбільш короткій формі.

За необхідності під ілюстрацією розміщують

пояснювальні дані (підрисунковий текст). Наприклад, умовні позначення, які використовуються на схемі, графіку тощо.

Основними видами ілюстративного матеріалу в магістерських роботах є: рисунок, схема, діаграма і графік.

Рисунки використовуються у ВКР, коли потрібно зобразити предмет таким, яким ми його сприймаємо, але тільки без зайвих деталей і подробиць. За допомогою рисунка можна з великим ступенем наочності зобразити форму, структуру і розташування предметів. Він допомагає легко усунути все непотрібне, що заважає зрозуміти суть справи і виділити основні частини зображуваного, показати механізм або його деталь у розрізі.

Схема – це зображення, що передає звичайно за допомогою умовних позначок і без дотримання масштабу основну ідею будь-якого пристрою, предмета, спорудження або процесу і показує взаємозв'язок їхніх головних елементів. У деяких магістерських роботах просторові схеми різних систем зображуються у вигляді прямокутників із простими зв'язками-лініями. Такі схеми звичайно називають блок-схемами. Наприклад:

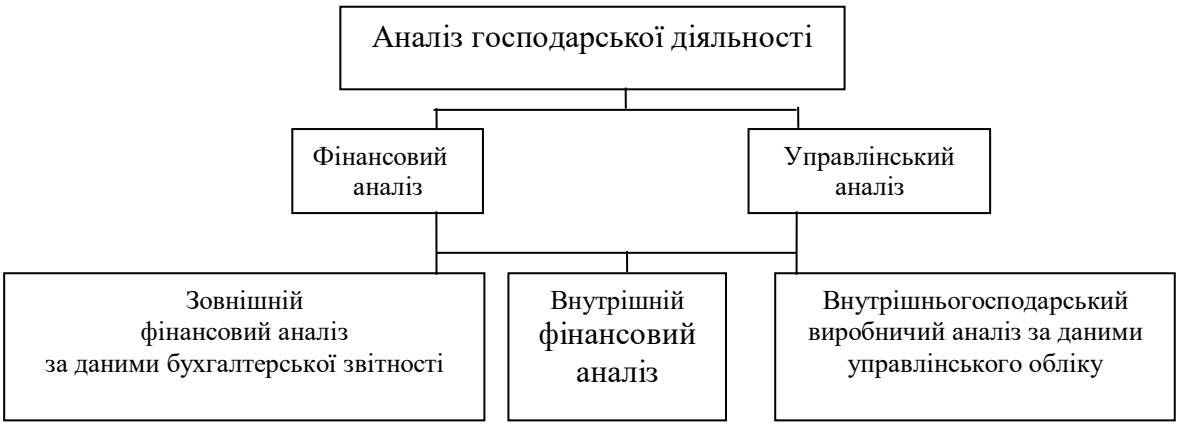
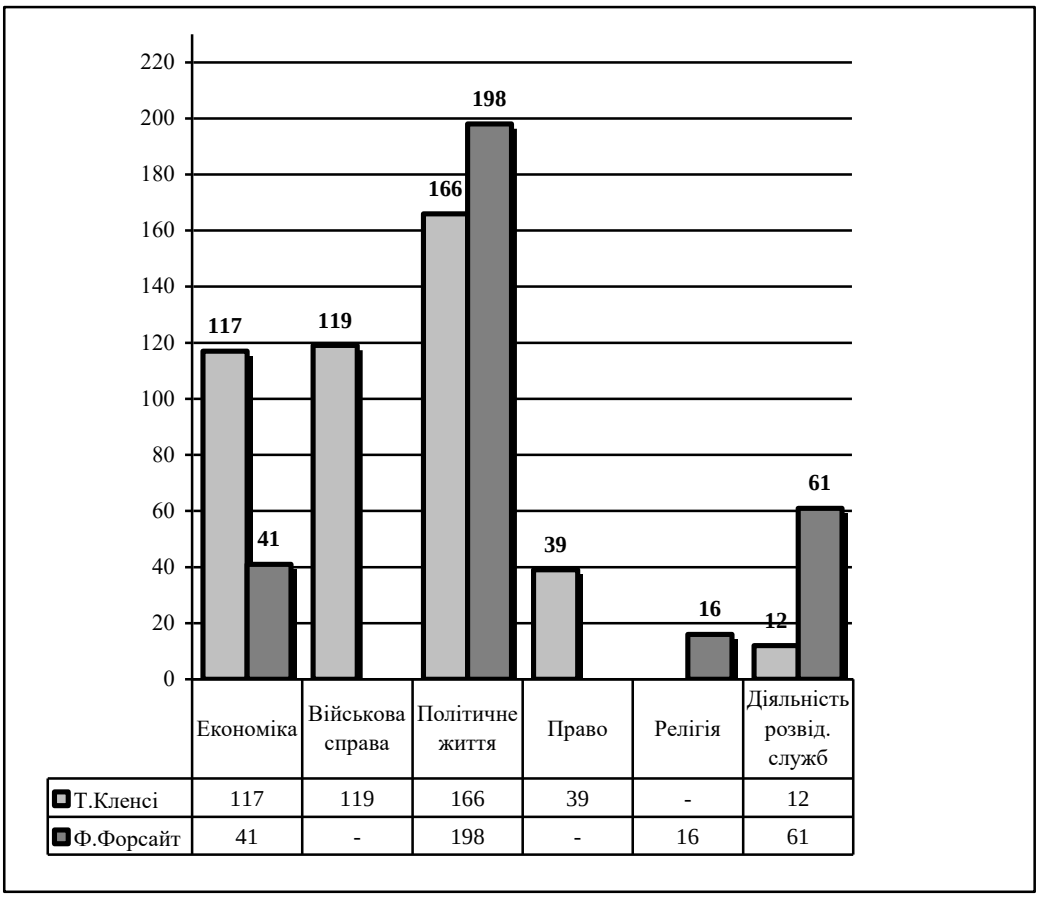

Рис. 1.1. Місце і роль фінансового аналізу як елемента економічних досліджень

Діаграма – один із засобів графічного зображення залежності між величинами. Діаграми складаються для наочності зображення й аналізу масових даних. Відповідно до форми побудови розрізняють діаграми площинні, лінійні і об'ємні. У магістерських роботах найбільше поширення одержали лінійні діаграми, а з площинних – стовпчасті (стрічкові) і секторні. Наприклад:

	Економіка	Військова справа	Політичне життя	Право	Релігія	Діяльність розвід. служб
Т.Кленсі	117	119	166	39	-	12
Ф.Форсайт	41	-	198	-	16	61

Рис. 1.1. Розподіл дієслів суспільно-політичної семантики у досліджуваних творах

Результати обробки числових даних можна надати у вигляді **графіків,** тобто умовних зображень величин і їхніх співвідношень через геометричні фігури, крапки і лінії. Графіки використовуються як для аналізу, так і для підвищення наочності матеріалу.

Ілюстрації доцільно розташовувати на одній сторінці.

Оформлення таблиць (див. Додаток Н)

Магістерська робота може супроводжуватися значними об'ємами цифрового матеріалу, який необхідно групувати в таблиці. За змістом таблиці поділяються на неаналітичні та аналітичні. В неаналітичних таблицях наводять дані статистичного характеру, які ілюструють те чи інше мовне явище. Аналітичні таблиці є результатом обробки й аналізу статистичних або цифрових показників, які, наприклад, отримані в результаті модельного експерименту. Після таких таблиць робиться узагальнення про нове (виведене) знання, яке вводиться до тексту словами: «таблиця дає змогу зробити висновок, що...», «з таблиці видно, що...» тощо. Такі таблиці сприяють виявленню і формулюванню певних закономірностей, відбивають новизну.

Таблицю слід розташовувати безпосередньо після тексту, у якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. На всі таблиці мають бути посилання в тексті

роботи.

Таблиці нумеруються арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком таблиць, що наводяться у додатках. Номер таблиці складається з номеру розділу і порядкового номеру таблиці, відокремлених крапкою, наприклад, таблиця 4.1 – перша таблиця четвертого розділу. Слово «таблиця» та її номер розміщують над таблицею праворуч. Назву таблиці друкують жирним шрифтом симетрично тексту. Вона повинна бути стислою і відбивати зміст таблиці.

Наприклад:

Таблиця 2.1

Розподіл дієслів за частотою у досліджуваних творах

Частота дієслова *(f)*	К-ть дієслів з цією частотою *(n)*	Частота дієслова *(f)*	К-ть дієслів з цією частотою *(n)*
Більше 400	1	Більше 400	–
300-400	3	300-400	2
200-300	7	200-300	4
100-200	6	100-200	8
90-100	1	90-100	1
80-90	2	80-90	2
70-80	3	70-80	1
60-70	6	60-70	4
50-60	10	50-60	6

Якщо таблиця не вміщується на однієї сторінці, то її слід перенести на наступну. Слово «Таблиця __» вказують один раз праворуч на початку, а над іншими її частинами які розміщені

на наступних сторінках пишуть: «Продовження табл. __» із зазначенням номера таблиці.

Продовження табл. 2.1

40-50	14	40-50	12
30-40	20	30-40	18
20-30	34	20-30	28
10-20	101	10-20	102
9	15	9	14
8	24	8	29
7	33	7	31

Заголовки граф таблиці починають із великої літери, а підзаголовки – з малої, якщо вони складають одне речення з заголовком. Підзаголовки, що мають самостійне значення, пишуть із великої літери. В кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставлять. Заголовки і підзаголовки граф указують в однині.

Заголовки граф у першому ярусі варто писати з прописної букви, наприкінці ні крапку, ні кому не ставлять. Якщо ярус складає єдину граматичну форму з попереднім ярусом, то з малої літери пишуть підзаголовки, що знаходяться нижче. Якщо ярус має самостійне значення, то з прописної букви пишуться і підзаголовки. Наприклад:

Заголовки граф приводяться в називному відмінку в однині.

Оформлення приміток

Якщо є потреба пояснення окремих положень тексту, таблиці або ілюстрації використовують примітки, які розташовують безпосередньо після тексту, таблиці, ілюстрації, яких вони стосуються.

Слово «Примітка» друкують із великої літери та з абзацного відступу, не підкреслюють, після слова «Примітка» ставлять крапку і з великої літери в тому ж рядку подають текст примітки.

Якщо приміток на одному аркуші (до таблиці, ілюстрації) кілька, то після слова «Примітки» ставлять двокрапку. Наприклад:

Примітки:

1. ...

2. ...

Якщо є одна примітка, то її не нумерують і після слова «Примітка» ставлять крапку, а потім з великої літери починають текст примітки.

Оформлення посилань

При написанні ВКР потрібно робити посилання на джерела, матеріали чи окремі результати, які наводяться в тексті, або на ідеї та висновки, на основі яких розробляються проблеми, задачі, питання, вивченню яких присвячена робота. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування

документу, подають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися слід на останні видання і публікації. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли в них наявний матеріал, який не включено до останнього видання.

Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць із джерела, на яке зроблене посилання в роботі.

Посилання в тексті роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «у працях [1-7]...».

Цитата в тексті: «При об’єднанні словників ми накладаємо їх один на один та виявляємо спільну для них частину лексики та частину, що є характерною лише для певного твору» [6, с. 7].

Посилання на ілюстрації роботи вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад: «рис. 1.2».

На всі таблиці роботи повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «... в табл. 1.2». У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 1.3».

Список використаних джерел

Джерела потрібно розміщувати в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків.

Відомості про джерела, які включені до списку, здійснюється за ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» (Додаток К).

Усі бібліографічні записи в бібліографічних списках рекомендується нумерувати, що полегшує його використаня та дає уявлення про розмір. Нумерація є суцільною для всього бібліографічного списку, номер ставиться перед бібліографічним записом і відокремлюється від нього крапкою.

Вказані у списку публікації подають в наступному порядку:

-роботи вітчизняних та іноземних авторів, надрукованих українською та російською мовами в загальному алфавіті, з урахуванням транскрипції написання;

- праці вітчизняних та іноземних авторів іноземними мовами.

Додатки

Додаток – це допоміжна частина ВКР. Вона не є обов'язковою, якщо в додатку немає необхідності, він може бути відсутнім.

У додаток включаються алгоритми програм, програми,

матеріали спостережень, об'ємні таблиці, допоміжні розрахунки, інший ілюстративний матеріал, що не вписується по своєму формату в основний текст або носить допоміжний інформативний характер.

Додатки робляться на окремих листах і повинні мати загальну з рештою частини роботи наскрізну нумерацію сторінок, Ілюстрації і таблиці в додатках нумеруються в межах кожного додатка.

Додатки оформлюють як продовження роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті. Кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Він повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток ___» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначити послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад: ДОДАТОК А, ДОДАТОК Б тощо. Один додаток позначається як ДОДАТОК А.

Текст кожного додатка за необхідності може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка, наприклад, А.2 – другий розділ додатка А; В. 3.1. – підрозділ 3.1. додатка В.

Ілюстрації і таблиці, які розміщені в додатках,

нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. Д. 1.2. – другий рисунок першого розділу додатка Д.

5. МОВА ТА СТИЛЬ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Наукове дослідження у вищій школі є, насамперед, кваліфікаційною роботою, тому значну увагу слід звернути на її мовностилістичний аспект. Мета наукового мовлення полягає в тому, щоб систематично й об’єктивно викласти певні наукові проблеми, питання. Основна увага звертається на логіку і точність викладу, від яких залежить рівень інтелектуальності наукових висловлювань.

Для наукового тексту також є характерним змістовна лаконічність, завершеність логічних зв'язків, цілісність та послідовність розвитку думки. На рівні цілого тексту визначальними характеристиками наукового тексту є цілеспрямованість, відсутність емоційно забарвлених елементів мови, наявність точних висловлювань, наявність спеціальної термінології, яка в лаконічній формі дає розгорнуті визначення або змістовні дефініції явищ, процесів, понять.

Науковий стиль викладу результатів дослідження передбачає:

- логічну послідовність та чіткість викладу;

- однозначність, точність термінології;

- лаконізм за інформативної насиченості змісту;

- ясність, доступність, зрозумілість;

- конкретність, об'єктивність висловлювання.

Науковий стиль характеризується певними мовностилістичними рисами. Так, на лексичному й фразеологічному рівнях слід відзначити такі стилетвірні особливості:

- використання спеціальних лінгвістичних (*лексема, морфема, денотат, синтаксична конструкція* та ін.) та загальнонаукових термінів *(аналіз, синтез, систематизація, класифікація* та ін.);

- вживання слів у прямому значенні;

- відсутність експресії, внаслідок чого домінуючою формою оцінки результатів дослідження є констатація фактів;

- переважання іменної лексики;

- частотне вживання віддієслівних іменників (*виникнення, формування, вживання* та ін.), дієприкметникових, дієприслівникових зворотів;

- виклад матеріалу переважно від першої особи множини *(«ми встановили…», «ми не поділяємо думки …», «ми вважаємо…»* і т.ін., а не «я вважаю ...», «я не поділяю думку…»);

- використання пасивних конструкцій, що зумовлено необхідністю об'єктивного викладу матеріалу *(«у дослідженні*

розглянуто…», «у роботі проаналізовано…», «у цій частині виокремлено характерні ознаки …»).

Одна з істотних рис наукового стилю полягає у використанні значної кількості спеціальних лексичних засобів, що слугують для вираження певних смислових відношень між елементами наукової інформації:

- причини і наслідку, умови і наслідку (*проте, однак, тому що, звідси, в(у)наслідок цього, в (у) результаті, в (у) залежності від, у зв'язку з цим, згідно з, відповідно до, за таких умов, за такої умови, через, якщо (ж), то це свідчить про, вказує на, засвідчує на, дає можливість, дозволяє, сприяє, має значення* тощо);

- часова співвіднесеність і порядок викладення інформації (*спочатку/ насамперед/ у першу чергу з'ясуємо, передусім зазначимо, наступним кроком у дослідженні, одночасно, у той же час, поряд із цим, в подальшому, останнім часом, насамкінець* тощо);

- всебічний розгляд об'єкта (**з точки зору типовості, конкретності, сутності тощо)** (*з точки зору, у цьому розумінні, взагалі, зокрема, як правило, у тому числі, в основному, з одного боку, з іншого боку, крім того, окрім, у контексті, за концепцією* тощо);

- зіставлення і протиставлення інформації (*однак, проте, також, так само, як і; як.., так і …; порівняно, у*

протилежність, на противагу, навпаки, аналогічно, таким чином, разом із тим тощо);

- виокремлення частин висловлювання (*головне, зупинимося на головному, необхідно зазначити, маємо підкреслити (зазначити), слід мати на увазі, треба врахувати, характерно, що…* тощо);

- доповнення, уточнення інформації (*крім того, більше того, до речі, між іншим, головним чином, особливо, точніше, у тому числі, а саме* тощо);

- зв'язок з попередньою інформацією (*як було сказано/ показано/ зазначено/ встановлено/ одержано/ виявлено/ з'ясовано, як свідчать дані, на підставі даних з таблиці/ діаграми виходить/ можна встановити, як видно із таблиці, як зазначено в таблиці/ схемі, як (уже) указувалося вище/ зазначалося раніше/ підкреслювалося, вище (нижче), вище йшлося про…, у зв'язку з цим, у зв'язку з вище викладеним, названий, останній, попередній, відповідний, вищеописаний, вищевказаний, вищенаведений, виведений, доведений, класифікований, завершений, описаний, перерахований, розглянутий, сформульований, установлений, аналогійний, схожий, подібного типу, розглядуваний* тощо);

- об'єктивна оцінка інформації (*природно, само собою зрозуміло, безперечно, безсумнівно, очевидно, навряд чи, начебто, у дійсності, насправді, дійсно, правда, точніше,*

зрозуміло, швидше за все, на перший погляд, зрештою, дослідження показало, аналіз підтвердив тощо);

- ілюстрація зазначеного *(наприклад, так, як приклад, прикладом може слугувати, проілюструємо яскравими прикладами, розглянемо приклад, про що можна судити за, продовжимо ілюструвати, проаналізуємо типові приклади, унаочнимо* тощо).

Використання вищенаведених лексичних одиниць сприяє логічному представленню думки, запобігає хибним повторам, допомагає уникати висловів, що не стосуються наукового дослідження, скеровує хід думки, дотримуючись правил ведення наукового пошуку відповідно до розділів дослідження.

Інші мовні/мовленнєві стандарти-кліше, що також можуть бути використані в науковій роботі:

1. Мотивація актуальності теми і важливості дослідження.

- Проблема … перебуває в центрі уваги…

…заслуговує на особливу увагу…

…посідає важливе місце…

…є актуальною…

…давно є на часі…

…цілком є на часі…

…відноситься до найактуальніших…

…цілком не є вирішеною…

…є малорозробленою, недослідженою…

…є дискусійною, не досить розробленою…

…фрагментарно висвітлювалася в …

…не була об’єктом спеціального вивчення…

- Важливо …дослідити…

…описати (здійснити опис)…

…узагальнити…

…вивчити…

…встановити…

…пояснити…

…систематизувати…

…охарактеризувати

…(дати характеристику)…

…класифікувати…

…визначити…

…підсумувати…

…проаналізувати…

…з’ясувати…

…розробити…

…здійснити експеримент…

…простежити…

…укласти…

…виявити…

…експериментально перевірити…

2. Історія і сучасний стан розробки питання в науковій літературі.

- Прийнято вважати, що…

- Загальновідомо, що…

- Є думка, що…

- На думку (кого?) …, …

- Згідно з точкою зору., …

- Відповідно до концепції…

- Як уважає (вважають) …, …

- Існуючі точки зору з цього питання можна класифікувати таким чином …

- Дослідженням цієї проблеми займалися …

- Цих поглядів дотримується (дотримуються)…

- Гіпотезу (передбачення) про … висунув (розробив) …

- Початок напряму (тенденції) покладено…

- Нову концепцію (ідею, гіпотезу, теорію тощо) розроблено …

- Останнім часом дослідження з…

- Згідно з даними…

- Як показують новітні дослідження в галузі…

- У контексті сучасної парадигми досліджень…

- Сучасна лінгвістика демонструє зростаючий інтерес до…

- При вивченні ... значну увагу науковці приділяли…

- Подальший розвиток досліджень з…

3. Мета і завдання дослідження.

- Випускну кваліфікаційну роботу присвячено такому питанню, як …

- Мета дослідження полягає в тому, щоб …

- Завдання дослідження формулюються …

- Метою є встановити (встановлення) …

- Метою є визначити (визначення)…

- У роботі порівнюється (порівнюються) …

- У роботі вивчається (вивчаються) …

- У роботі з’ясовується (з’ясовуються) …

- Автор розв’язує низку завдань, а саме …

4. Виклад суті дослідження у роботі.

- Є підстави вважати …

- Гіпотетично можна стверджувати, що …

- Перевіримо запропоновану гіпотезу …

- Об’єкт дослідження характеризується такими особливостями …

- Об’єкт аналізу має такі специфічні якості, як …

- Матеріали здійсненого обстеження дозволяють згрупувати (класифікувати, узагальнити, уточнити, конкретизувати) …

- Нами зафіксовано (виявлено, з’ясовано, описано) …

- У світлі вищесказаного…

- Як уже зазначалося…

- На наш погляд…

- Необхідно зазначити, що…

- З огляду на…

- Установлено, що…

- Відправною точкою... у визначенні... було…

- Поділяючи точку зору... ми вважаємо…

- Беручи до уваги…

- З іншого боку…

- Передусім…

- По-перше…

- Аналіз... свідчить про…

- Звернення до концепції…

- Уявлення про…

- Як стверджує…

- Наступний приклад є…

- Таким чином, виконаний аналіз доводить, що…

- Проведене дослідження дає можливість стверджувати, що…

- У ході дослідження були проаналізовані…

- Результати роботи дають підстави вважати, що…

- У центрі нашої уваги…

- Під час дослідження виникла необхідність…

- Ми встановили…

- Як показало наше дослідження…

- Як свідчать результати аналізу…

- Аналіз мовного матеріалу показав…

- Застосування... методу (аналізу) дало змогу встановити…

5. Висновки, рекомендації, пропозиції.

- Таким чином, проведене дослідження (аналіз) підтверджує, що …

- Отже, є всі підстави зробити такий висновок …

- Як підсумок зазначимо, що …

- Дані здійсненого аналізу дозволяють зробити висновок про …

- Отже, можна впевнено стверджувати, що …

- Сформулюємо основні висновки ….

- Описана в роботі методики дослідження… є

- Підсумовуючи все сказане, відзначимо …

- Підбиваючи підсумки, відзначимо…

- Здійснене дослідження дозволяє зробити такі висновки…

Що ж стосується синтаксичних особливостей наукового тексту, то, передусім, слід відзначити своєрідну стрункість і особливий стандарт у побудові речень, що проявляються з одного боку в широкому використанні простих ускладнених речень (з однорідними членами, узагальнюючим словом, з відокремленим членом речення, із вставною чи вставленою одиницею), а з іншого – у тяжінні до складних синтаксичних конструкцій, зокрема до складнопідрядних речень із кількома предикативними частинами.

6. ПОРЯДОК ТА ПРОЦЕДУРА ЗАХИСТУ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

6.1. Попередній захист роботи

Відповідно до індивідуального плану написання ВКР, здобувач освітнього ступеня «Магістр» у встановлені строки подає науковому керівнику відповідні розділи та завершену роботу в цілому.

Виконавець ВКР, після доопрацювання рукопису відповідно до зауважень і рекомендацій наукового керівника, подає завершений варіант роботи науковому керівнику на предмет отримання відгуку та дозволу на попередній захист, який відбувається за 30 днів до державної атестації. Робота подається не зброшурованою, без рецензії.

До попереднього захисту ВКР допускають студента, який виконав усі вимоги навчального плану.

Попередній захист ВКР відбувається за виконання обов'язкових умов та вимог:

- наявності повного завершеного тексту рукопису роботи;
- підготовленого тексту виступу виконавця на захисті своєї роботи з представленням ілюстративного матеріалу;

- присутності наукового керівника та його висновків щодо стану та рівня підготовленості здобувача вищої освіти і його роботи до попереднього захисту.

Попередній захист ВКР відбувається прилюдно, в присутності членів кафедри та магістрантів із метою попередньої апробації роботи та отримання допуску до державної атестації.

Процедура попереднього захисту складається з наступних етапів:

1. Доповіді автора, в якій стисло викладається мета, зміст дослідження, проблеми та завдання, викладені у роботі, з поданням для покращення наочності роздаткового (ілюстративного) матеріалу.

2. Обговорення роботи, під час якої автор дає відповіді на запитання.

3. Висновок наукового курівника про якість та стан готовності роботи до захисту.

Попередній захист вважається успішним, якщо робота за змістом та оформленням відповідає вимогам, здобувач освітнього ступеня «Магістр» повністю володіє знаннями щодо проведеного дослідження та результатами самостійно підготовленої випускної кваліфікаційної роботи.

Під час попереднього захисту можуть бути виявлені окремі недоліки у підготовці як самого тексту випускної

роботи, так і рівня знань магістранта щодо проведеного дослідження.

ВКР не допускається до попереднього захисту в разі порушення вимог щодо змісту, оформлення та порядку її підготовки до захисту, а саме:

- подана науковому керівникові на перевірку або на будь-який інший етап проходження з порушенням встановлених календарним планом строків;
- тема не була погоджена з науковим керівником і не затверджена на кафедрі та наказом ректора по університету;
- випускна робота виконана несамостійно;
- структура не відповідає вимогам;
- висновки не підтверджують логіку та процес дослідження;
- оформлення випускної роботи не відповідає встановленим вимогам.

Рішення про недопуск до захисту приймається на засіданні кафедри і оформлюється протоколом, витяг з якого подається до ЕК.

Керівник роботи готує письмовий відгук, у якому дає короткий опис роботи, зазначає її актуальність, оригінальність результатів, характеризує фаховість здобувача вищої освіти, його самостійність і наполегливість. Керівник пропонує свою оцінку роботи за національною

шкалою та шкалою ECTS.

Перед захистом випускні кваліфікаційні роботи проходять обов'язкову перевірку на наявність академічного плагіату. Роботи, виконані не самостійно, а також ті, що не пройшли перевірку або мають понад 25 % неоригінального тексту, до захисту не допускаються.

На підставі попереднього захисту, перевірки роботи на наявність академічного плагіату та висновку керівника, вона передається здобувачем вищої освіти на рецензування. До рецензування ВКР залучають висококваліфікованих фахівців (докторів та кандидатів наук) іншої кафедри або іншого закладу вищої освіти чи наукової установи. Склад рецензентів затверджується на засіданні кафедри, на якій виконувалася робота, одночасно із затвердженням тематики ВКР.

Обсяг рецензії складає 1-2 сторінки друкованого тексту. Рецензент дає попередню оцінку, оскільки остаточно ВКР оцінюється екзаменаційною комісією в процесі її захисту. Незадовільна оцінка рецензента не є підставою для відхилення роботи від її захисту.

Рецензія готується рецензентом у довільній формі, але у ній потрібно висвітлити:

- актуальність для теорії та практики теми ВКР, коректність редакційного формулювання теми;
- наукову новизну досліджень теми ВКР;

- оформлення наукового апарату;
- чітке структурування та логічне викладення матеріалу в роботі;
- самостійність, творчий підхід здобувача освітнього ступеня «Магістр» до опрацювання і дослідження теоретичного і фактичного матеріалу;
- уміння критично аналізувати наукові опубліковані праці вчених із напряму відповідної науки;
- завершеність дослідження обраної теми;
- мову і стилістичний рівень рукопису роботи;
- рівень оформлення ВКР у цілому.

Рецензент відзначає та формулює виявлені в ВКР недоліки, невикористані виконавцем роботи можливості, висловлює власні рекомендації щодо підвищення її теоретико-практичного рівня.

Не пізніше як за 10 днів до публічного захисту ВКР на відкритому засіданні екзаменаційної комісії вона у зброшурованому вигляді подається на кафедру, де з нею можуть ознайомитись усі бажаючі.

До захисту випускної кваліфікаційної роботи допускають здобувача вищої освіти, який виконав всі вимоги навчального плану.

6.2. Підготовка презентації до захисту роботи

Основною метою презентації є створення кращих умов для виступу здобувача освітнього ступеня «магістр» під час захисту випускної кваліфікаційної роботи та підвищення сприйняття результатів захисту членами екзаменаційної комісії та присутніми.

При створенні презентації виконавці роботи вирішують два важливих завдання:

1. Створити короткий анотований конспект свого виступу.

2. Створити допоміжні ефекти для підвищення сприйняття викладеного матеріалу.

Презентацію до ВКР рекомендується виконувати за допомогою програмного забезпечення MS POWERPOINT 2000. Розробка презентації виконується у комп’ютерному класі або дома.

До створення презентації необхідно:

- вивчити основні рекомендації з розробки презентації;
- ознайомитися з методиками щодо оформлення малюнків, таблиць, схем та інших візуальних об'єктів;
- вибрати ключові та найважливіші моменти доповіді;

• вибрати стиль презентації та продумати варіанти розміщення різних візуальних об'єктів;

Основні етапи створення презентації:

1. Запустіть POWERPOINT і у вікні, що з'явиться, наберіть один із трьох варіантів створення презентації.

2. Виберіть стиль оформлення презентації.

3. Наповніть кожен слайд необхідною інформацією.

4. Настройте анімаційні ефекти кожного візуального б'єкта та процедури зміни слайдів.

5. Збережіть створену презентацію.

Структура презентації.

Презентація складається з окремих слайдів. Кожен слайд складається з кількох візуальних об'єктів, які можна поділити на такі групи:

- текст;
- табличний матеріал;
- діаграми;
- малюнки та фотографії;
- схеми.

Слайд не обов'язково повинен бути самопояснювальним. Він виявляється ефективним саме тоді, коли не може бути зрозумілим, поки виконавець роботи його не прокоментує. Таким чином, слайд повинен бути підтримкою, а не його замінником.

Основні етапи презентації повинні корелювати зі змістом доповіді і в кожному окремому випадку можуть мати свої особливості.

Рекомендований обсяг. Кількість окремих слайдів презентації залежить від особливостей доповіді виконавця та його практичних навичок роботи з програмою MS POWERPOINT і в кожному окремому випадку може відрізнятися.

При розробці презентації варто дотримуватися наступних **рекомендацій**.

1. Загальний термін доповіді повинен бути 7-10 хв.

2. Кожні 20-30 секунд на екрані презентації повинно щось змінюватися (наприклад: з'явитися наступна частина тексту, змінитися місце знаходження якогось об'єкта, з'явитися наступний слайд тощо).

3. Максимальна кількість слайдів не повинна перевищувати 20-25.

4. На першому слайді повинна бути відображена тема ВКР, прізвище доповідача та наукового керівника, рік захисту.

5. На другому слайді викладається обґрунтування вибору теми ВКР та необхідності її виконання.

6. На третьому слайді визначається головна мета роботи (додатково можливо викласти основні завдання дослідження та шляхи їх вирішення).

7. На наступних слайдах відображаються основні етапи та найважливіші результати ВКР.

8. На останніх одному-двох слайдах демонструються загальні висновки, основні результати та рекомендації до впровадження результатів ВКР.

Створення презентації – справа особлива, що залежить від рис характеру доповідача та аудиторії, перед якою планується робити доповідь. Але бажано при їх створенні враховувати також і наступне:

- використовуйте стандартні шаблони презентації, оскільки вони вже розроблені дизайнером;
- пам'ятайте, що погляд завжди спускається з правого верхнього кута в лівий нижній кут, тому розміщуйте більш важливі об'єкти у правому верхньому куті, а в лівому нижньому – менш важливі;
- враховуйте умови розділення слайда документа на різні зони;
- урівноважуйте об'єкти відносно "золотої лінії";
- пам'ятайте, що у перший момент сприйняття увага привертається до кутів слайда;
- обирайте необхідний стиль розмітки і рідше користуйтесь розміткою «Пустий слайд»;
- притримуйтесь того, що вільна, «невикористана» площа наочної поверхні, може складати до 30 %; використана – не більше 70 %;

- обережно змінюйте фон і кольорові співвідношення тексту та фону;
- пам'ятайте, що команда «Застосовуйте шаблони оформлення» діє на всі слайди вашої презентації і не може бути застосована тільки до цього слайда;
- використовуйте короткі текстові описи;
- якомога більше використовуйте схеми, таблиці, діаграми, малюнки;
- не застосовуйте багато об'єктів анімації;
- обережно використовуйте ефект «виповзання» – він надто повільний;
- обережно використовуйте ефект «поява тексту по літерах» – він також суттєво зупинить вашу презентацію;
- обережно використовуйте анімаційні ефекти для «останніх» об'єктів, інакше вони почнуть пересікати попередні та мерехтіти в очах;
- пам'ятайте, що не варто без особливої необхідності застосовувати ефекти до заголовків слайда;
- дотримуйтесь єдиного стилю розміщення об’єктів;
- виберіть певні (однакові) типи ефектів для однакових за суттю об’єктів;
- пам'ятайте: на читання кожних 6 символів потрібно мінімум 1 секунду;

• пам'ятайте: сумарний час «проявлення» слайда не повинен перевищувати 3-5 секунди, крім випадку, коли вам дійсно необхідно затримати появу об'єкта.

Основні рекомендації до відображення тексту:

• лаконічний текст сприймається краще, ніж текст, перевантажений додатковими елементами;

• в горизонтальній колонці бажано використовувати не більше 40-50 знаків, в тексті з більш довгими рядками важче шукати початок наступного рядка;

• шрифт, що найкраще читається, – 16-20 розміру, через два інтервали, не використовуйте шрифтів менше 10 пунктів;

• корисно зберігати спадкоємність шрифтів і не використовувати більше трьох накреслень;

• виділення **(напівжирний,** *курсив,* ущільнений шрифт) треба використовувати обережно. Надлишок виділених фрагментів може виглядати нав'язливо;

• корисно використовувати короткі абзаци, які містять перевагу над довгими, не розбитими на абзаци текстами;

• текст із обрамленням привертає більш пильну увагу, ніж без нього.

При створенні таблиць для презентації необхідно дотримуватися таких рекомендацій:

• частіше застосовуйте лінії товщиною в 0,5 або 1 пункт;

• не використовуйте ліній товщиною більше 3-4 пунктів;

• не використовуйте більше 3-х стилів ліній у вашій таблиці;

• необхідно уникати оформлення таблиці подвійними лініями;

• застосовуйте центровані абзаци в заголовках таблиці;

• не використовуйте більше двох варіантів заливки осередку таблиці;

• уникайте заливки осередків таблиці сірим кольором (інтенсивність понад 30). Забезпечте зазор між текстом таблиці та її границею не менше 3 пунктів, а краще 6 або 9 пунктів;

• формуйте таблицю так, щоб був виділений тільки один рядок (колонка) з найважливішим результатом.

При створенні діаграм дотримуйтесь таких рекомендацій:

• не зловживайте ефектами об'єкту, інакше ви втратите наочність вашої діаграми;

• використовуйте різноманітні варіанти штриховки;

• виділяйте червоним кольором найважливіший графік;

• використовуйте максимально контрастні кольори для різних графіків (а краще різноманітні штрихи);

• не використовуйте велику кількість графіків на одній діаграмі.

При виборі кольорів пам'ятайте, що по мірі комфортності /дискомфортності колірні поєднання розташовуються у наступному порядку (за убуванням):

Зона комфортності: синій на білому, чорний на жовтому, зелений на білому, чорний на білому, жовтий на чорному, білий на чорному, зелений на червоному, червоний на жовтому.

Нейтральне сприймання: білий на синьому, червоний на білому, синій на жовтому, оранжевий на чорному, жовтий на синьому, оранжевий на білому, білий на зеленому.

Зона дискомфортності (не рекомендується використовувати): червоний на зеленому, коричневий на білому, білий на коричневому, коричневий на жовтому, жовтий на коричневому, білий на червоному, жовтий на червоному.

6.3. Процедура прилюдного захисту випускної кваліфікаційної роботи

Офіційний захист випускної кваліфікаційної роботи відбувається на відкритому засіданні екзаменаційної комісії

відповідно до графіка, затвердженого керівництвом університету.

Екзаменаційній комісії разом із ВКР подаються такі документи:

а)заява (див. Додаток А);

б) завдання на ВКР (див. Додаток Б);

в) подання голові ЕК (див. Додаток В);

г) рецензія;

д) висновок про перевірку роботи у системі Антиплагіат;

е) матеріали, що підтверджують апобацію результатів дослідження.

Механізм підготовки здобувача вищої освіти до захисту ВКР орієнтовно включає:

- підготовку письмового тексту виступу, в якому висвітлено актуальність і значення дослідження теми роботи для сучасної теорії та практики, мету дослідження, предмет і об'єкт дослідження, рівень викладення результатів дослідження у тексті роботи, авторські пропозиції щодо наукових і практичних шляхів вирішення проблем;
- підготовку відповіді виконавця роботи в письмовій формі на зауваження рецензента і наукового керівника до тексту ВКР;

- підготовку ілюстративних (роздаткових) матеріалів до ключових моментів виступу виконавця роботи, на які він має посилатись під час захисту своєї ВКР.

На цьому важливому етапі підготовки здобувача освітнього ступеня «Магістр» до захисту ВКР необхідне консультування та допомога наукового керівника.

Процедура захисту включає:

1. Коротку (до 10 хвилин) доповідь автора, в якій стисло викладаються актуальність, мета, зміст, предмет, об'єкт проведеного дослідження та питання, що виносяться на захист, конкретні висновки та пропозиції, викладені у роботі, даються відповіді на зауваження наукового керівника, рецензента.

2. Обговорення роботи, під час якого її виконавець дає відповіді на запитання членів ЕК.

3. Виступ наукового керівника (за відсутності керівника зачитується його письмовий висновок на роботу).

4. Прикінцеве слово здобувача вищої освіти.

Після закінчення захисту проводиться підсумкове засідання ЕК, яка оцінює кожну ВКР відповідно до критеріїв оцінки захисту робіт (див. Додаток П).

Представник навчального закладу (секретар ЕК) веде протоколи захисту, записує оцінки у відомостях, які зберігаються у вищому закладі освіти. Відомість підписується

головою та членами ЕК. Секретар ЕК після захисту ВКР здає відомість у навчальну частину, де вона реєструється.

ВКР, що містять особливо цінні рішення та пропозиції, можуть бути рекомендовані ЕК для опублікування у вигляді доповідей і повідомлень на науково-теоретичних чи науково-практичних конференціях, семінарах, симпозіумах. Окремі роботи можуть бути рекомендовані для використання як навчальні посібники.

Магістранти, які не захистили випускну кваліфікаційну роботу, не мають право на отримання диплома магістра. Їм видається довідка встановленого зразка про проходження навчання у закладі вищої освіти за освітнім ступенем «Магістр».

Після захисту ВКР реєструються і передаються актом лаборантом кафедри, на якій вони виконувалися), для зберігання у бібліотеку університету протягом п’яти років, після чого списуються в установленому порядку.

6.4. Найбільш поширені помилки при виконанні і захисті випускної кваліфікаційної роботи

Практика показала, що студенти допускають помилки, частина яких є типовими. Наприклад:

1) зміст ВКР не розкриває тему наукового дослідження;

2) у теоретичній частині компілюється текст, а таблиці,

рисунки наводяться без посилань на джерела, що були використані;

3) неправильно оформляється цитування тексту;

4) оформлення списку використаних літературних джерел не відповідає стандарту;

5) недостатня кількість літературних джерел;

6) в аналітичній частині занадто детально наводиться виконання розрахунків. Досить розрахувати показники для одного року, а інше звести в таблицю;

7) у тексті наводяться громіздкі таблиці, хоча їх доцільно перенести в додатки;

8) недостатньо використовуються графічні наглядні засоби ілюстрації тексту. Виконавці робіт, як правило, віддають перевагу табличній формі подання матеріалу;

9) теоретична і методологічна частини не відповідають аналітичній частині та змісту третього розділу (якщо він є), що містить рекомендації. Обов'язково треба дотримуватися послідовності написання ВКР та обґрунтування висновків (тема – мета – завдання – наукова новизна – висновки);

10) обсяг та оформлення роботи не відповідають вимогам, вона виконана неохайно, з помилками.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Зразок заяви на випускну кваліфікаційну роботу

Декану факультету іноземних мов
Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини
ПІП
студента _____ групи ____курсу
денної / заочної форми навчання
ПІП

Заява

Прошу затвердити на вченій раді факультету іноземних мов тему випускної кваліфікаційної роботи у такій редакції: _____

Керівником прошу призначити _____
(вчене звання, посада, прізвище, ім'я, по батькові)

_____20 __ р. _____
(підпис магістранта)

Керівник _____ _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

Завідувач кафедри _____ _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

Гарант освітньої програми _____ _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

Декан факультету _____ _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

ДОДАТОК Б

Зразок завдання на випускну кваліфікаційну роботу

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Факультет _____
Кафедра _____
Освітній ступінь _____
Спеціальність _____

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____
_____
«____» _____ 20___р.

З А В Д А Н Н Я

на випускну кваліфікаційну роботу студента

_____

1. Тема роботи _____
_____
керівник роботи _____
затверджені _____
«___» _____ 20___ р. _____ протокол № _____
2. Строк подачі студентом роботи _____
3. Вихідні дані по роботі _____
_____
_____
_____
_____
_____
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань дослідження) _____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
5. Перелік графічного матеріалу _____
_____
_____
_____
_____

6. Консультанти по роботі з вказівкою розділів, які до них відносяться

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ п/п	Найменування етапів роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка

Студент _____ _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

ДОДАТОК В

Зразок подання голові екзаменаційної комісії щодо захисту випускної кваліфікаційної роботи

УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ

ПОДАННЯ
ГОЛОВІ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ
ЩОДО ЗАХИСТУ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Направляється студент(-ка) _____
(прізвище, ім'я, по батькові)
_____
до захисту роботи
за спеціальністю _____
(шифр і назва спеціальності)
_____

Освітня програма_____
(назва освітньої програми)
_____

на тему: _____
_____
_____
Випускна кваліфікаційна робота і рецензія додаються.

Декан факультету _____ _____
(підпис) (ім'я та прізвище)

Довідка про успішність

Студент (-ка) _____ за період навчання на факультеті
(прізвище та ініціали студента)
_____
З ___.___. 20__ р. до ___.___.20__ р. повністю виконав(-ла) навчальний план освітньої програми
_____
_____ з таким розподілом оцінок за:
національною шкалою: відмінно _____%; добре _____%; задовільно _____%;
шкалою ECTS: A_____%; B _____%; C _____%; D _____%; E _____%.
Диспетчер факультету _____ _____
(підпис) (ім'я та прізвище)

ВИСНОВОК керівника випускної кваліфікаційної роботи

Студент (-ка)_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

Керівник роботи_____
(підпис)
«___» _____ 20__р.

Висновок кафедри про випускну кваліфікаційну роботу

Випускна кваліфікаційна робота розглянута.
Студент (-ка)_____
(прізвище та ініціали)
допускається до захисту даної роботи в екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри_____
(назва кафедри)

_____ _____
(підпис) (ім'я та прізвище)

«_____» _____ 20___ р.

ДОДАТОК Г

Зразок оформлення титульного аркуша

Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини

Факультет іноземних мов

Кафедра теорії та практики іноземних мов

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітній ступінь «Магістр»

на тему:

ЗАПОЗИЧЕННЯ В АМЕРИКАНСЬКОМУ ВАРІАНТІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ: ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ І ЛЕКСИКОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТИ

Виконала:
студентка ІІ курсу, 253 зпхф групи
спеціальності 035.041 Філологія.
Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська
Освітня програма
Філологія. Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська
Нижник Л. М.

Керівник:
докт. пед. наук, професор Білецька І. О.
Рецензент:
докт. пед. наук, професор Шандрук С. І.

Умань – 2021

ДОДАТОК Д

Зразок оформлення змісту

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ…….. 3
ВСТУП…….. 4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОМІЧНОГО ТА ГЕНДЕРНИХ ВІДМІННОСТЕЙ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ У ТЕЛЕВІЗІЙНОМУ ДИСКУРСІ…….. 8
1.1. Визначення, класифікація, функції, види та прийоми комічного…….. 8
1.2. Історія вивчення гендерних відмінностей у мові…….. 17
1.3. Телевізійне ток-шоу як жанр сучасного телевізійного дискурсу…….. 23
1.4. Ведучий ток-шоу як важливий фактор телевізійного дискурсу…….. 42
РОЗДІЛ 2. ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ КОМІЧНОГО (НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНИХ АМЕРИКАНСЬКИХ ТОК-ШОУ)…….. 49
2.1. Чоловіча модель мовної поведінки ведучого в ток-шоу «The Daily Show with Jon Stewart»…….. 49
2.2. Жіноча модель мовної поведінки ведучого в ток-шоу «Chelsea Lately»…….. 59
2.3. Гендерні особливості реалізації комічного ефекту

на лексико-семантичному та синтаксичному рівнях…… 64
ВИСНОВКИ…….... 86
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ…… 91
СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ…… 104
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ…… 105
ДОДАТКИ…….. 106

ДОДАТОК Ж

Зразок оформлення вступу та наукового апарату

ВСТУП

Теорія гумору і сміху цікавить величезну кількість як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. Разом з тим ця важка для вивчення сфера надає величезну кількість різних інтерпретацій і тлумачень та вивчається вченими у філософії, психології, соціології, фізіології, лінгвістиці.

Питання комічного і його природи цікавило ще античних мислителей (Аристотель, Платон, Цицерон). Пізніше дослідники, як вітчизняні (А. Артемова, М. Бахтін, А. Бушів, А. Войткова, М. Кулинич, М. Паніна), так і зарубіжні (С. Аттарді, Т. Гоббс, В. Раскін, З. Фрейд, Дж. Хей), займалися вивченням цього питання з різних позицій, використовуючи ті чи інші підходи і методи.

Багато аспектів вивчення комічного є актуальними та перспективними і на сьогоднішній день. Однак матеріалом для більшості досліджень слугували жарти або анекдоти, твори художньої літератури, рідше – цілий дискурс. Тим часом можна стверджувати, що подібне джерело фактичного матеріалу для дослідження становить найбільший інтерес при розгляді різних форм прояву комічного ефекту, так як саме телевізійний дискурс, зокрема дискурс ток-шоу, має

сьогодні величезний вплив на телеглядачів різних країн. Більш того, очевидна необхідність вивчення креативного використання мови в рамках лінгвістики дискурсу.

У зв'язку з тим, що в цьому дослідженні розглядаються особливості мовної репрезентації комічного окремою особистістю, яка є центром уваги для аудиторії, слід враховувати і гендерний аспект. Кількість наукових робіт, присвячених зв'язку гендерології і лінгвістики, зростає з кожним роком. Вчені визнають відмінності в мовній поведінці чоловіків і жінок та стверджують, що гендер, поряд з іншими екстралінгвістичними факторами, є важливим елементом в питанні ідентифікації мовної особистості. Проте щодо теми породження і вираження комічного дослідники багато в чому обходили жіночу модель або розглядали її як неповноцінну по відношенню до чоловічої.

Різні підходи в сприйнятті жіночого і чоловічого гумору намітилися завдяки працям таких учених, як А. Бєляєва, А. Гринбаум, В. Жельвіс, Дж. Коатс, Л. Меррілл, В. Потапов, Д. Таннен, Дж. Хей, Н. Уолкер.

Сукупність перерахованих вище факторів визначає **актуальність** та вибір **теми** випускної кваліфікаційної роботи: «Гендерні особливості мовної репрезентації комічного (на матеріалі американських розважальних ток-шоу)».

Метою магістерського дослідження є вивчення мовних

засобів, які використовуються для створення комічного ефекту в американських розважальних ток-шоу, а також відображення в цьому процесі особливостей національної та гендерної приналежності адресанта.

Відповідно до мети роботи були зреалізовані наступні **завдання**:

1. Подати найбільш повне визначення поняття «комічне», розглянути його функції, види і засоби в сфері вивчення взаємодії гендеру і комічного.

2. З'ясувати історію вивчення гендерних відмінностей у мові.

3. Охарактеризувати ток-шоу як жанр сучасного телевізійного дискурсу, особливості його формату і структури, дискурсивно-жанрові параметри (на прикладі американських розважальних ток-шоу).

4. Виявити особливості чоловічої та жіночої моделей мовної поведінки (на матеріалі телевізійних ток-шоу «The Daily Show with Jon Stewart» і «Chelsea Lately»).

5. Проаналізувати мовні засоби, що використовуються для створення комічного ефекту на лексико-семантичному, синтаксичному рівнях.

Об'єктом дослідження служить набір мовних засобів створення комічного ефекту в дискурсі американських телевізійних ток-шоу.

Предметом дослідження виступають гендерні

особливості мовної репрезентації комічного в сучасних американських розважальних ток-шоу «The Daily Show with Jon Stewart» і «Chelsea Lately».

В ході роботи над магістерською використовувався комплекс **методів**:

- метод теоретичного аналізу наукових публікацій з метою з'ясування розробленості проблеми на сучасному етапі;
- метод суцільної вибірки, який дозволив проаналізувати матеріал;
- метод дискурс-аналізу;
- метод контекстуального аналізу;
- дескриптивний метод;
- індуктивний метод;
- метод порівняльного аналізу
- методика кількісних підрахунків, необхідних для виявлення гендерних особливостей мовної поведінки.

Матеріалом для дослідження слугували транскрипти американських ток-шоу «The Daily Show with Jon Stewart» і «Chelsea Lately», що транслювалися в 2015-2017 рр. і розміщені на інтернет-сайтах http://www.thedailyshow.com/ і http://www.dailymotion.com/ru відповідно. Загальний обсяг вибірки склав 30 випусків ток-шоу «The Daily Show with Jon Stewart» і 37 випусків ток-шоу «Chelsea Lately». При наявності спеціального формату ці ток-шоу мають однаково високий

рейтинг, характеризуються гумористичним характером, харизматичною особистістю ведучого / ведучої, актуальністю обговорюваних тем, популярністю серед телеглядачів різного віку.

Теоретичне значення роботи полягає в тому, що результати дослідження дозволяють розширити уявлення про гумор, про комічноме в цілому, в сфері телевізійного дискурсу. Досягнуті наукові результати роблять певний внесок у розвиток лінгвістики дискурсу, стилістики при аналізі мовних засобів, що беруть участь в досягненні комічного ефекту.

Практична значущість дослідження полягає в можливості подальшого використання висновків і положень магістерської роботи при проведенні лекцій, практичних занять і семінарів з теорії дискурсу та теорії дискурсу мас-медіа, стилістики, а також по інтерпретації комічного художнього тексту. Результати дослідження можуть бути цікаві при вивченні різних аспектів гендерології, особливостей телевізійного дискурсу в різних наукових роботах.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри теорії та практики іноземних мов Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, Лабораторії лінгвокультурології та зіставної лінгвістики,

зібраннях студентської проблемної групи «Сучасні тенденції розвитку лексикології англійської мови» та обговорювалися на VI науково-педгогічних читаннях молодих учених, магістрантів, студентів іноземними мовами «The 21st Century Challenges in Education and Science» (м. Глухів, 18-19 квітня 2018 р.), IV Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Студент як суб'єкт процесу модернізації вищої освіти XXI століття: візії, цінності, пріоритетні завдання» (м. Київ, 19 квітня 2018 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Інновації в сучасній освіті: український та світовий контекст» (м. Умань, 28 вересня 2018 р.), Всеукраїнській студентській науково-практичній Інтернет-конференції «Сучасні філологічні дослідження: традиції та інновації» (м. Умань, 28 березня 2019 р.), І Всеукраїнській науково-практичній конференції «Іноземна мова у полікультурному просторі: досвід та перспективи» (м. Кам'янець-Подільський, 10 квітня 2019 р.), звітних науково-практичних конференціях викладачів, аспірантів, магістрантів та студентів Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (м. Умань, травень 2018 р., 2019 р.).

Публікації. Основні положення та результати дослідження відображені в 3 наукових публікаціях автора:

1. Янковська Юлія. Телевізійне ток-шоу як жанр сучасного телевізійного дискурсу. *Збірник наукових праць*

студентів та молодих учених / упорядник Вінг Т. О. Умань: ВПЦ «Візаві», 2018. С. 239–246.

2. Янковська Ю. О. Особливості та функції комічного. *Студент як суб'єкт процесу модернізації вищої освіти XXI століття: візії, цінності, пріоритетні завдання:* матеріали IV Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції (Київ, 19 квітня 2018 р.). К., 2018. С. 78–81.

3. Янковська Ю. О. Історія вивчення гендерних відмінностей у мові. *Сучасні філологічні дослідження: традиції та інновації:* матеріали Всеукраїнської студентської науково-практичної Інтернет-конференції (м. Умань, 28 березня 2019 р.). Умань: ВПЦ «Візаві», 2019. С. 336–341.

Обсяг і структура дослідження. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи разом із бібліографією становить 107 сторінок.

ДОДАТОК З

Зразок оформлення розділів та підрозділів

РОЗДІЛ 1

ВИГУКИ В ГРАМАТИЧНІЙ СИСТЕМІ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

1.1. Природа й статус вигуків

Теорія частин мови, принципи їх виділення, основи класифікації залишаються спірними питаннями в сучасній лінгвістиці. На підтвердження цього наведемо думку О. Кубрякової: «...питання про частини мови як особливі категорії чи класи слів, про межі цих класів і самі принципи їх виділення хоча й належать до тих питань, що мають давню традицію їх вивчення, все ж не належать до тих, що вирішені» [35, с. 29].

1.2. Структурні особливості вигуків

Граматична характеристика вигуків як частини мови тісно пов’язана не лише з морфологією, а й, насамперед, з синтаксисом. Відомо, що Ф. де Соссюр вважав, що морфологія «не може скласти відмінну від синтаксису дисципліну» [647,

с. 168]. Тим більше, що «... у мовах аналітичного типу (якою є англійська мова) , як відомо, більшу роль відіграє контекст, тобто синтаксична позиція, без знання якої іноді неможливо обійтися...» [61].

ДОДАТОК К

Оформлення бібліографічного опису у списку джерел до наукової роботи (відповідно до ДСТУ 8302:2015)

Однотомні видання

Один автор

Битяк Ю. П. Державна служба в Україні: організаційно-правові засади: монографія. Харків : Право, 2005. 304 с.

Краснова М. В. Договори в екологічному праві України : навч. посіб. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Алерта, 2012. 216 с.

Johnson L. K. Bombs, bugs, drugs and thugs: intelligence and America's quest for security. New York; London : New York University Press, 2000. 326 p.

Два автори

Васильєв С. В., Ніколенко Л. М. Доказування та докази у господарському процесі України : монографія. Харків : Еспада, 2004. 192 с.

Каткова Т. В., Каткова А. Г. Закінчення досудового слідства у кримінальних справах : практ. посіб. Харків : Право, 2011. 136 с.

Три автори

Комаров В. В., Світлична Г. О., Удальцова І. В. Окреме провадження : монографія / за ред. В. В. Комарова. Харків : Право, 2011. 312 с.

Helfer M. E., Kempe R. S., Krugman R. D. The battered child. 5th ed. Chicago, IL: University of Chicago Press, 1997. 700 p.

Чотири і більше авторів

Прилипко С. М., Ярошенко О. М., Мороз С. В., Малиновська К. А. Укладення трудового договору: теоретико-прикладне дослідження: монографія. Харків : Юрайт, 2013. 288 с.

Колективні політичні права і свободи людини та громадянина в Україні: проблеми теорії та практики : монографія / Є. І. Григоренко та ін.; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків : [б. в.], 2013. 352 с.

Автор(и) та редактор(и) / упорядник(и)

Гель А. П., Семаков Г. С., Яковець І. С. Кримінально-виконавче право України : навч. посіб. / ред. А. Х. Степанюк. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 624 с.

Грошевий Ю. М. Вибрані праці / упоряд.: О. В. Капліна, В. І. Маринів. Харків :Право, 2011. 656 с.

Петрик О. І. Шлях до цінової стабільності: світовий досвід і перспективи для України: монографія / відп. ред. В. М. Геєць. Київ : УБС НБУ, 2008. 369 с.

Plath S. The unabridged journals / ed. K. V. Kukil. New York,

NY : Anchor, 2000. 680 p.

Без автора

Політологічний енциклопедичний словник / упоряд. В. П. Горбатенко. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ : Генеза, 2004. 736 с.

Правове виховання в сучасній Україні : монографія / за заг. ред.: В. Я. Тацій, А. П. Гетьман, О. Г. Данильян. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2013. 440 с.

Протидія терористичній діяльності: міжнародний досвід і його актуальність для України : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 30 верес. 2016 р. Київ : Нац. акад. прокуратури України. 2016. 432 с.

Twenty-four hours a day. Miami, FL : BN Publishing, 2010. 400 p.

Багатотомні видання

Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. / Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2016. Т. 1: Історія держави і права України. 848 с.

Енциклопедія історії України: у 10 т. / НАН України, Ін-т історії України. Київ : Наук. думка, 2005. Т. 9. 944 с.

Кримінальне право України. Загальна частина : підручник: у 2 т. / за ред.: В. В. Сташис, В. Я. Тацій. 4-те вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2010. Т. 1.456 с.

Автореферати дисертацій

Кравчук В. М. Припинення корпоративних правовідносин в господарських товариствах : автореф. дис. … д-ра юрид. Наук : 12.00.03 / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2010. 36 с.

Лісов О. С. Новітня вітчизняна історіографія створення та діяльності розвідки і контррозвідки України у 1917–1991 роках : автореф. дис. ... канд. іст. Наук : 20.02.22 / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2017. 20 с.

Дисертації

Сокуренко В. В. Публічне адміністрування сферою оборони в Україні : дис. … д-ра юрид. Наук : 12.00.07 / Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2016. 573 с.

Костенко В. О. Економіко-правове забезпечення використання та охорони земель : дис. … канд. юрид. наук: 12.00.06 / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2015. 183 с.

Bryant B. D. A sequentially articulated experiment to compare

two instructional software input infrastructures : Doctoral dissertation / University at Albany. Albany, NY, 1998. 150 p.

Частина видання

Розділ книги

Даньшин І. М. Злочини проти громадського порядку та моральності. *Кримінологія. Загальна та Особлива частини*: підручник / ред. В. В. Голіна. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2009. Розд. 15. С. 138–145.

Таційй В. Я. Повертаючись до питання боротьби зі злочинами у сфері приватизації. *Тацій В. Я. Вибрані статті, виступи, інтерв'ю*. Харків : Право, 2010.С. 221–229.

Хряпінський П. Кримінально-правові засоби заохочення у публічному праві України. *Правовий вплив на неправомірну поведінку: актуальні грані*: монографія / за ред.: О. В. Козаченко, Є. Л. Стрельцов. Миколаїв : Іліон, 2016. С. 87–109.

O'Neil J. M., Egan J. Men's and women's gender role journeys: A metaphor for healing, transition, and transformation. *Gender issues across the life cycle* / Ed.

B. R. Wainrib. New York, NY : Springer, 1992. P. 107–123.

Тези, доповідь

Боднар Т. В. Договір про закупівлю: особливості укладання і забезпечення. *Актуальні проблеми приватного права: договір*

як правова форма регулювання приватних відносин : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 95-й річниці з дня народж. В. П. Маслова (Харків, 17 лют. 2017 р.). Харків : Право, 2017. С. 7–9.

Wu C. K., Makhlouf M. M. Predicting the response of Aluminium casting alloys to heat treatment. *Light Metals 2011* : Proceedings of the technical sessions presented by the TMS Aluminium Committee at the TMS 2011 Annual Meeting & Exhibition, San Diego, California, USA, 27 February – 3 March, 2011. Hoboken, NJ : Wiley, 2011. P. 834–836.

Стаття з продовжуваного видання

Гетьман А. П., Лозо В. І. Державно-правові проблеми подолання екологічної кризи в епоху глобалізації. *Проблеми законності*. 2013. Вип. 123. С. 65–77.

Данильян О. Г., Петришин О. В. Проблема взаємовпливу правового виховання державотворчого процесу: українські реалії. *Вісник Національної академії правових наук України*. Харків, 2010. № 2. С. 28–39.

Стаття з періодичного видання

Кулак Н. В. Актуальні питання правового статусу добровольчих формувань в Україні. *Часопис Київського університету права*. 2016. № 4. С. 84–88.

Benjamin A. C. The ethics of scholarship: A discussion of

problems that arise in its application. *Journal of Higher Education*. 1960. Vol. 31, No. 9. P. 471–480.

Електронні ресурси

Карнаух Б. П. Тлумачення договору: короткий нарис із наднаціональної і транснаціональної точок зору. *Проблеми законності*. 2016. Вип. 135. С. 39–51. DOI: http://dx.doi.org/10.21564/2414-990x.135.83852.

Оболенцев В. Ф. Базові засади системного аналізу злочинності та віктимізації в Україні: монографія. Харків; Костянтинівка, Сектор «С» АТО: Юрайт, 2016. 116 с. URL: http://dspace.nulau.edu.ua/bitstream/123456789/12015/1/Obolencev_2016_mon.pdf (дата звернення: 17.03.2017).

Colletta L. Political satire and postmodern irony in the age of Stephen Colbert and Jon Stewart. *Journal of Popular Culture*. 2009. Vol. 42, No. 5. P. 856–874. DOI: 10.1111/j.1540-5931.2009.00711.x.

Feminism. *Encyclopædia Britannica online*. URL: http://www.britannica.com/ EBchecked/topic/724633/feminism.

Законодавчі та нормативні документи

Конституція України: станом на 1 верес. 2016 р.: відповідає офіц. тексту. Харків :Право, 2016. 82 с.

Конституційний Суд України: рішення, висновки / відп.

ред. А. С. Головін; уклад.: К. О. Пігнаста, О. І. Кравченко. Київ : Логос, 2011. Кн. 10. 431 с.

Правова основа діяльності органів державної влади: зб. нормат. актів / упоряд.П. М. Любче нко. Харків : ФІНН, 2010. 303 с.

Національна доктрина розвитку освіти: затв. Указом Президента України від 17.04.2002 р. № 347. *Освіта.* 2002. 24 квіт. (№ 14). С. 2–4.

ДОДАТОК Л

Кліше і звороти, рекомендовані для презентації результатів теоретичної частини дослідження

Останнім часом дослідження з …;

Згідно з даними …;

Як показують новітні дослідження в галузі …;

У контексті сучасної парадигми досліджень …;

Сучасна лінгвістика демонструє зростаючий інтерес до …;

При вивченні… значну увагу науковці приділяли …;

Подальший розвиток досліджень з …;

У світлі вищесказаного …;

Як уже зазначалося, …;

На наш погляд, …;

Необхідно зазначити, що …;

Відомо (загальновідомо), що …;

З огляду на …;

Встановлено, що …;

Відправною точкою … у визначенні … було …;

Поділяючи точку зору …, ми вважаємо …;

Беручи до уваги …;

З іншого боку, …;

Передусім, …;

По-перше …, по-друге, …;

Аналіз вербального вираження … свідчить про…;

Звернення до концепції …;

Уявлення про …;

Когнітивний (комунікативний, антропоцентричний) підхід до вивчення …;

Як стверджує …;

У більшості праць …;

Специфіка … полягає в …;

Незважаючи на …;

Поштовхом для створення …;

При цьому … тощо.

ДОДАТОК М

Кліше і звороти, рекомендовані для презентації результатів практичної частини дослідження

У нашій роботі …;

Наступний приклад демонструє …;

Таким чином, виконаний аналіз доводить, що …;

Загалом проведене дослідження дає можливість стверджувати, що …;

У ході дослідження було проаналізовано …;

Результати роботи дають підстави вважати, що …;

У центрі нашої уваги …;

У процесі дослідження виникла необхідність …;

Нами встановлено …;

У результаті дослідження було виявлено …;

Як показало наше дослідження, …;

Як свідчать результати аналізу, …;

Аналіз мовного матеріалу показав …;

Застосування … методу (аналізу) дало змогу встановити …;

Механізм відтворення …;

Аналіз мовних засобів … показав …;

Керуючись принципом … тощо.

ДОДАТОК Н

Зразок оформлення таблиць, рисунків та діаграм

Таблиця 2.3

Структурно-семантичні особливості заголовків, виражених сурядним словосполученням у художніх творах британських письменників XVIII – XXI століть

період / **модель**	**XVIII століття**	**XIX століття**	**XX століття**	**XXI століття**
іменник + сполучник *and* + іменник	2 (2 %)	5 (5 %)	2 (2 %)	1 (1 %)
іменник + іменник + іменник …	-	-	1 (1 %)	-

Продовження табл. 2.3

період / **модель**	**XVIII століття**	**XIX століття**	**XX століття**	**XXI століття**
іменник (підрядне / сурядне словосполученя) + прийменник of + бібліонім-словосполука або підрядне / сурядне словосполучення	18 (18 %)	6 (6 %)	5 (5 %)	7 (7 %)

Приклади рисунків та діаграм

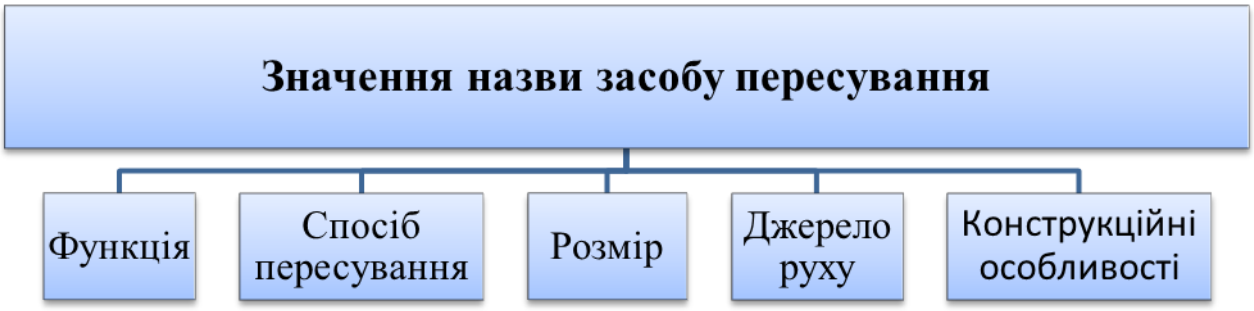

Рис 1.2. Основні ознаки концепту «Засіб пересування»

Рис. 1.2.3. Парцели, що входять до понятійної категорії «Наземні засоби пересування»

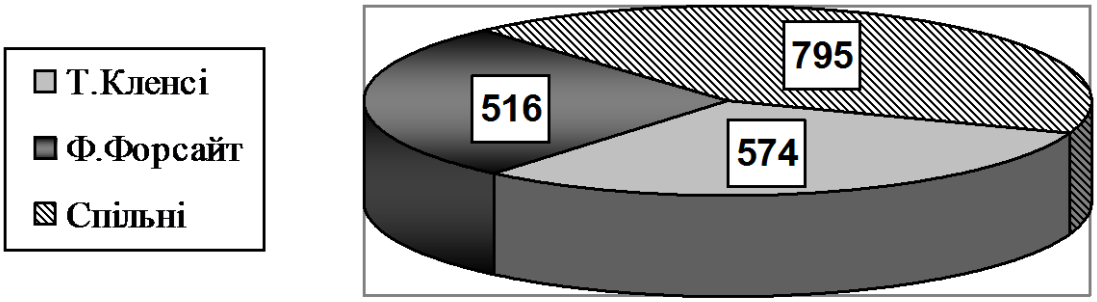

Рис. 2.1. Об'єднаний словник дієслів із Т1 та Т2

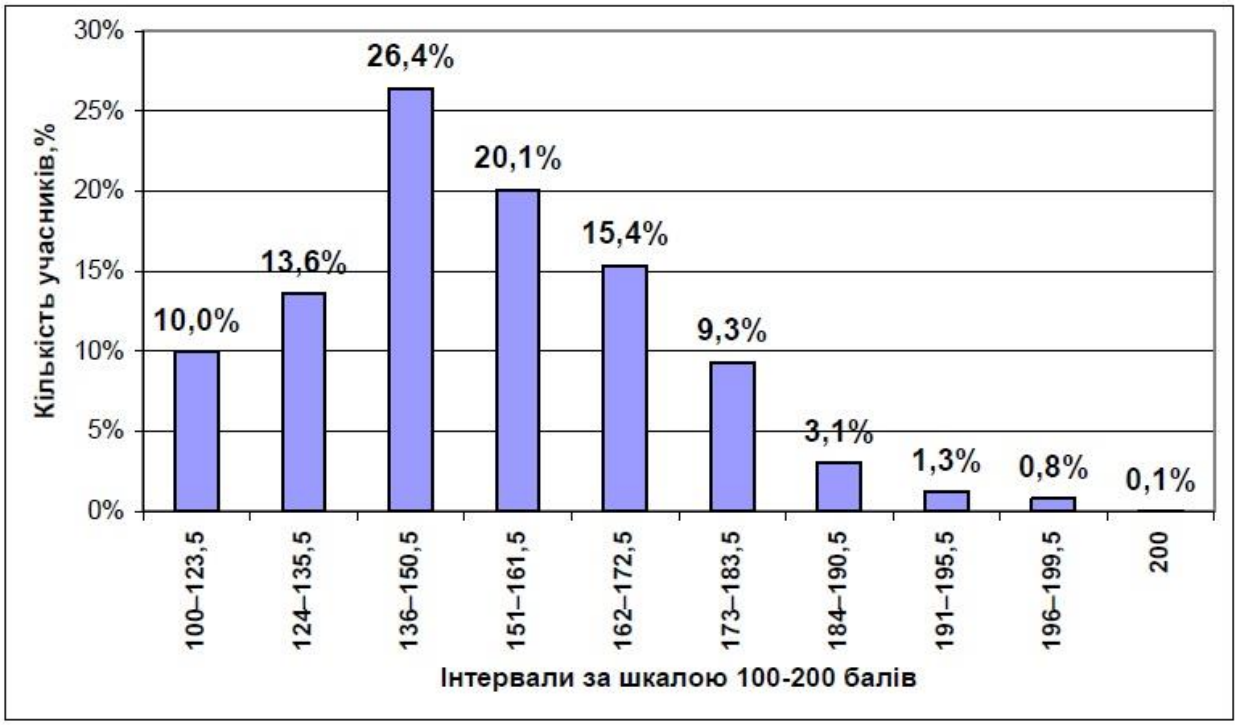

Рис. 1.1. _____

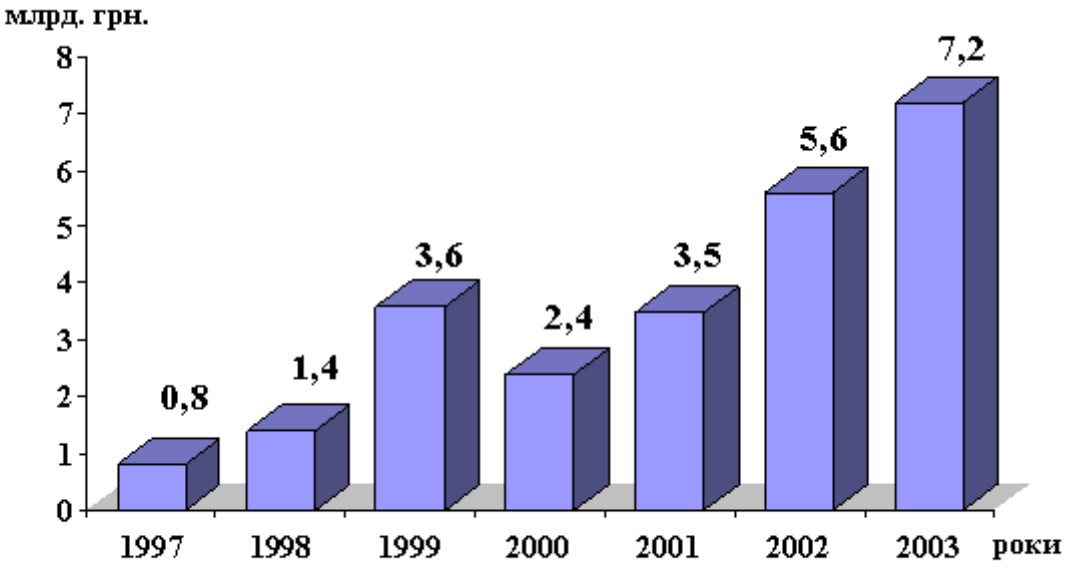

млрд. грн.
8
7
6
5
4
3
2
1
0
0,8
1,4
3,6
2,4
3,5
5,6
7,2
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
роки

Рис. 2.3.1. _____

ДОДАТОК П

Критерії оцінювання випускної кваліфікаційної роботи

№	Назва частини роботи	Критерії оцінювання роботи	Максим. кількість балів
1	**Вступ**	Рівень актуальності проблеми	5
		Наявність, повнота і відповідність вимогам до науково-дослідного апарату	5
			10
2	**Теоретичний розділ**	Теоретична обґрунтованість проблеми та шляхів її розв'язання, наявність аналізу ключових понять	15
		Критичність аналізу, наявність власної позиції	5
			20
3	**Практичний розділ**	Відповідність емпіричних матеріалів теоретичним посилкам. Повнота емпіричного дослідження	20
		Обґрунтованість висновків, що випливають з результатів емпіричних досліджень	10
		Наявність наочного представлення емпіричних матеріалів (графіки, діаграми, таблиці)	5
			35
4	**Висновки**	Повнота висновків та їх відповідність завданням	**10**
5	**Список використа-них джерел**	Правильність оформлення літературних джерел	1
		Відповідність використаних літературних джерел темі дослідження	1
		Наявність сучасних видань (за останні 5 років)	1
		Логічний зв'язок з посиланнями в тексті	1
		Достатність кількості джерел (не менше 80)	1
			5

6	**Захист роботи**	Відповідність доповіді змісту випускної кваліфікаційної роботи	5
		Повнота відповідей на запитання	5
		Якість вербального висвітлення доповіді	5
			15
7	**Апробація дослідження у фахових виданнях, у виступах на конференціях**		**5**
8	**Наявність додатків**		**5**
9	**Наявність у роботі граматичних, орфографічних, технічних помилок**		**-5**
РАЗОМ			**100**

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Жуковська В. В. Методичні рекомендації до написання, оформлення і захисту дипломних робіт з лінгвістичних дисциплін (для студентів Навчально-наукового інституту іноземної філології освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр», «спеціаліст» та «магістр»). Житомир, 2011. 87 с.

2. Методичні рекомендації до написання і оформлення бакалаврських та магістерських робіт з української літератури: для студентів спеціальностей 035 Філологія (українська мова і література) та 014 Середня освіта (українська мова і література) / І. П. Галак, І. В. Григоренко, Л. В. Йолкіна, І. В. Савченко; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 62 с.

3. Положення про випускні кваліфікаційні роботи в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини (Нова редакція, 2020 р.). URL:

4. Приклади оформлення бібліографічного опису відповідно до ДСТУ 8302:2015. URL: http://aphd.ua/pryklady-oformlennia-bibliohrafichnoho-opysu-vidpovidno-do-dstu-83022015/